

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
NÁRODOHOSPODÁRSKA FAKULTA
UNIVERZITA KOMENSKÉHO V BRATISLAVE
PRÁVNICKÁ FAKULTA**

Evidenčné číslo: 101002/B/2020/36114651039009028

**EKONOMICKÉ A PRÁVNE DOPADY MIGRÁCIE NA
VYBRANÉ CIEĽOVÉ KRAJINY**

Bakalárska práca

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
NÁRODOHOSPODÁRSKA FAKULTA
UNIVERZITA KOMENSKÉHO V BRATISLAVE
PRÁVNICKÁ FAKULTA**

**EKONOMICKÉ A PRÁVNE DOPADY MIGRÁCIE NA
VYBRANÉ CIEĽOVÉ KRAJINY**

Bakalárska práca

Študijný program:	Ekonomika a právo
Študijný odbor:	EKONÓMIA A MANAŽMENT PRÁVO
Školiace pracovisko:	Katedra ekonomickej teórie Národohospodárska fakulta
Vedúci záverečnej práce:	Ing. Ivana Lennerová, PhD.

Bratislava 2020

Stanislava Hajduková

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že záverečnú prácu som vypracovala sama a uviedla som všetky použité zdroje.

20.5. 2020

.....

Hajduková Stanislava

Pod'akovanie

Srdečne ďakujem vedúcej bakalárskej práce Ing. Ivane Lennerovej, PhD. za jej pomoc, ochotu a cenné rady, vďaka ktorým moja práca vždy napredovala.

ABSTRAKT

HAJDUKOVÁ, Stanislava: *Ekonomické a právne dopady migrácie na vybrané cieľové krajiny*. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Národohospodárska fakulta; Katedra ekonomickej teórie. – Vedúci záverečnej práce: Ing. Ivana Lennerová, PhD. – Bratislava: NHF EU, 2020, 54s.

Cieľom záverečnej práce je objasnenie otázky migrácie, rozdelenie migrácie a vysvetlenie motivačných faktorov migrácie, na zobrazenie ekonomických a právnych dopadov migrácie na cieľovú krajinu migranta. Práca je rozpisaná do troch kapitol. Prvá kapitola je zameraná na teoretické východiská migrácie, obsahuje definície pojmu migrácia, migrant, utečenec, zaoberá sa typológiou migrácie, motivačnými faktormi migrácie a právnou úpravou v oblasti migrácie. V druhej kapitole je vytýčený cieľ záverečnej práce a opis jednotlivých metód a metodiky práce. Tretia kapitola obsahuje podrobnú analýzu nelegálnej migrácie, vývoj azylu a pracovnej migrácie na území SR.

Kľúčové slová: migrácia, migrant, utečenec, azyl, migračná politika

ABSTRACT

HAJDUKOVÁ, Stanislava: *Economic and legal impacts of migration on selected target countries*. – University of Economics in Bratislava. Faculty of National Economy; Department of Economics. – Supervisor: Ing. Ivana Lennerová, PhD. – Bratislava: NHF EU, 2020, 54p.

The aim of the final work is to clarify the issue of migration, the division of migration and clarify the motivational factors of migration, to show the economic and legal impact of migration on the migrant's destination country. The work is divided into three chapters. The first chapter focuses on the theoretical basis of migration, contains definitions of the term migration, migrant, refugee, deals with the typology of migration, motivational factors of migration and legislation in the field of migration. The second chapter sets the goal of the final work and a description of individual methods and methodology of work. The third chapter contains a detailed analysis of illegal migration, the development of asylum and labor migration in the Slovak Republic.

Key words: migration, migrant, refugee, asylum, migration policy

Obsah

Úvod.....	11
1 Súčasný stav danej problematiky v domácej a zahraničnej literatúre	13
1.1 Pojem migrácia.....	13
1.2 Typológia migrácie	15
1.3 Teórie migrácie	18
1.4 Motivačné faktory migrácie a jej dopady na cieľovú krajinu	20
1.5 Právna úprava v oblasti migrácie	23
1.5.1 Migrácia v kontexte Rady Európy	23
1.5.2 Migrácia a právo Európskej únie	25
1.5.3 Európska únia a migračná kríza.....	27
1.5.4 Schengenský acquis	29
1.5.5 Migračná politika SR, legislatíva v oblasti migrácie.....	30
1.5.6 Implementácia práva EÚ	31
1.5.7 Implementácia Schengenského acquis.....	33
1.6 Azylové právo	34
2 Metodika práce a ciele práce	38
3 Vývoj migrácie v Slovenskej republike.....	39
3.1 Nelegálna migrácia.....	39
3.2 Vývoj azylu	44
3.3 Zamestnávanie cudzincov na území SR.....	46
Záver	49
Zoznam použitej literatúry	50

Úvod

Prvopočiatky celosvetového fenoménu akým je migrácia môžeme sledovať už od praveku. V tomto období sa človek začal premiestňovať z jedného miesta na druhé, z jedného kontinentu na iný. Dôvodom jeho premiestňovania bolo najmä hľadanie priaznivejších podmienok pre život. Vytvorením prvých štátov bolo charakteristické obdobie staroveku, kedy mala migrácia podobu štátom vynútenú. Išlo predovšetkým o migráciu otrokov, ktorých úlohou bola výstavba miest, pyramíd alebo systémov zavlažovania.

V čase veľkého sťahovania národov v Európe, 4. až 6. storočie, bola masová migrácia podmienená náporom zo strany bojových hord, ktoré si chceli podmaniť nové územia a kočovnými kmeňmi z Ázie, ktoré sa premiestňovali so svojim stádom.

Ďalšími významnými míľnikmi vo vývoji migrácie boli udalosti ako objavenie Ameriky v roku 1492, námorné cesty do východnej Ázie, výprava moreplavcu Fernão de Magalhães, ale rovnako tak aj vojny a revolúcie. Už v tom čase sa obyvateľstvo sťahovalo za vyššou plácou a rozmanitejšími pracovnými možnosťami.

V 19. storočí, kedy ekonomika v Nemecku a vo Veľkej Británii zažívala svoj rozkvet vďaka industrializácii, boli tieto dve krajiny najväčším lákadlom pre nezamestnaných a chudobných, ktorí žili v krajinách trpiacich krízou. V 20. storočí to boli svetové vojny, ktoré ovplyvnili hromadné presúvanie ľudstva. Najvýraznejšou bola najmä vynútená migrácia židovského obyvateľstva počas druhej svetovej vojny. Po roku 1945 sa zo zničenej Európy opäť stáva kontinent s vyspelou ekonomikou a tak aj cieľom mnohých ľudí migrujúcich za prácou.

Počas uplynulého storočia si narastajúce čísla migrujúcich ľudí vyžiadali právnu úpravu, ktorá by riešila problémy spojené s migráciou. Jednotlivé krajiny postupne vytvárali vlastné migračné politiky, ktoré upravovali vzťah štátu k migrantom. Vznikli spoločenstvá štátov, ktoré spolupracujú v oblasti migračnej politiky.

Slovensko bolo dlhé roky len chudobnou krajinou, ktorá migrujúcemu obyvateľstvu nevedela ponúknuť prácu, ktorú hľadali, a tak bolo Slovensko len akousi medzizastávkou, odkiaľ sa ľudia presúvali ďalej na západ do bohatších krajín. Koncom 20. storočia sa však Slovensko stalo atraktívnou cieľovou krajinou pre migrujúcich, rozvíjajúca sa ekonomika ponúka dostatok pracovných ponúk. Dovtedy neriešená otázka migrácie sa stáva dôležitou súčasťou ekonomickej, politickej a legislatívnej sféry Slovenskej republiky.

Tému migrácie sme si vybrali pre jej aktuálnosť, či už ide o utečeneckú krízu od roku 2015 alebo súčasnú stagnáciu migrácie, resp. spätnú migráciu spôsobenú vírusovým ochorením COVID-19.

Migrácia je súčasťou ľudskej civilizácie od svojho zrodu až dodnes. Migrácia je taktiež podstatnou zložkou globalizácie, teda súčasťou procesu zjednocovania krajín, ekonomík, kultúr.

1 Súčasný stav danej problematiky v domácej a zahraničnej literatúre

1.1 Pojem migrácia

V poslednom období migráciu zaraďujeme medzi charakteristické a intenzívne prejavy globalizačných procesov. Pohyb osôb naprieč krajinami eliminuje administratívne bariéry, podporuje rozvoj politickej a ekonomickej integrácie, rozširuje sa prístup na pracovný trh, rozvíja sa dopravná infraštruktúra a informačné technológie. Migrácia spôsobuje spoločenské a demografické zmeny, podporuje sa zjednocovanie rodín a budovanie sociálnych sietí, väčší dôraz sa kladie na ochranu ľudských práv a pod.¹

Povaha migrácie v súčasnosti sa oproti minulosti podstatne zmenila, a to najmä s pomocou nových technológií, internetu alebo rozvojom dopravy, kedy ľudia môžu odchádzať zo svojich krajín bez toho aby pretrhli kontakt so svojou rodinou alebo priateľmi.

V spoločenských vedách môžeme nájsť celý rad definícií, ktoré sa snažia vystihnúť podstatu, príčiny a dôsledky migrácie. Migrácia predstavuje medzinárodný trend, ktorý ovplyvňuje a istým spôsobom formuje spoločnosť. Tento jav by sme mohli označiť ako globalizáciu migrácie, kedy je stále viac krajín výrazne zasiahnutých dopadmi migračných vln. Pôvod slova migrácia nachádzame v latinčine. Latinské slovo „*migratio*“ znamená premiestnenie, zmena bydliska, pohyb.

Pojem migrácia rozoberá aj I. Rolný a L. Lacina. Migráciu definujú ako mechanický pohyb ľudí a predstavuje sťahovanie sa za hranice trvalého obydľia a to aj na dobu prechodnú s možným budúcim návratom.²

Zahraničnú migráciu definuje mnoho autorov ako priestorovú mobilitu ľudí a jej podstatou je pohyb obyvateľstva naprieč hranice štátov s cieľom usadiť sa v druhej krajine na určité obdobie.“³

Medzinárodná Organizácia pre migráciu (ďalej len IOM) uvádza, že migrácia predstavuje pohyb osoby alebo skupiny osôb z jednej geografickej jednotky do druhej cez

¹ DIVINSKÝ, Boris. *Migračné trendy v Slovenskej republike po vstupe krajiny do EÚ* (2004-2008). Bratislava: IOM Medzinárodná organizácia pre migráciu, 2009. s.12 ISBN 9788097027421.

² ROLNÝ, Ivo - LACINA, Lubor. *Globalizace – Etika – Ekonomika*. Boskovice: Nakladatelství František Šále – Albert, 2001. s. 231. ISBN 9788087071625.

³ DIVINSKÝ, Boris. *Zahraničná migrácia v Slovenskej republike: Stav, trendy, spoločenské súvislosti*. Bratislava: Friedrich Ebert Stiftung a Výskumné centrum Spoločnosti pre zahraničnú politiku, n.o., 2005. s. 17. ISBN 8089149049.

hranicu s úmyslom usadiť sa na mieste inom, ako je jej miesto pôvodu a to na prechodné obdobie alebo natrvalo.⁴

K súčasnému rozvoju medzinárodnej migrácie podľa Martinovej prispieva jednak rastúca ekonomická integrácia a globalizácia, technologické inovácie, snaha o harmonizáciu migračných politík štátov, schopnosť migrantov žiť súčasne v dvoch alebo viacerých krajinách naraz, zmeny, ktoré nastávajú v demografických trendoch a v postavení mužského a ženského pohlavia v spoločnosti ale aj rozvoj pašeráctva a obchodovania s ľuďmi. Podľa Collinsa uvedené trendy pôsobia synergicky, avšak každý z nich pôsobí rôznou intenzitou.⁵ Autorka pri definovaní migrácie skĺbila oblasti, ktoré ovplyvňujú a formujú migráciu, no zároveň samotná migrácia ovplyvňuje a formuje dané oblasti.

Z doteraz uvedených definícií vyplýva, že migráciu možno označiť ako pohyb obyvateľstva medzi krajinami, za účelom zmeny miesta pobytu. Takéto premiestnenie môže byť plánované ako dočasné alebo trvalé, môže ísť o prirodzenú alebo vynútenú migráciu. Ľudia migrujú z rôznych príčin. Medzi najčastejšie zaraďujeme ekonomicky a sociálne orientované dôvody a to hlavne sťahovanie sa do krajín s vyspelejšou ekonomikou, sťahovanie sa za prácou, za sociálne lepšími podmienkami.

Procesu migrácie sa nevenuje len jedna určitá vedná disciplína. Venujú sa jej mnohé vedné disciplíny ako sociológia, politológia, ekonómia, psychológia, geografia a rôzne ďalšie, preto skúmanie procesu migrácie môžeme označiť ako interdisciplinárne. Tieto vedné disciplíny sa zameriavajú na rôzne aspekty, dôvody mobility populácie.

S pojmom migrácie je úzko spojený pojem *migrant*. IOM migrantom rozumie osobu, ktorá sa dočasne alebo natrvalo sťahuje z miesta obvyklého bydliska, či už v rámci krajiny alebo naprieč hranicami, z rôznych príčin.⁶ OSN definuje pojem migrant ako osobu, ktorá z akýchkoľvek príčin zmenila krajinu svojho trvalého alebo obvyklého

⁴ DIVINSKÝ, Boris. Zahraničná migrácia v Slovenskej republike: Stav, trendy, spoločenské súvislosti. Bratislava: Friedrich Ebert Stiftung a Výskumné centrum Spoločnosti pre zahraničnú politiku, n.o., 2005. s. 17. ISBN 8089149049.

⁵ DIVINSKÝ, Boris. Zahraničná migrácia v Slovenskej republike: Stav, trendy, spoločenské súvislosti. Bratislava: Friedrich Ebert Stiftung a Výskumné centrum Spoločnosti pre zahraničnú politiku, n.o., 2005. s. 33. ISBN 8089149049.

⁶ IOM. *Key Migration Terms*. [online] Dostupné na: <https://www.iom.int/key-migration-terms#Migrant> [19.4.2020]

pobytu a zo svojej domovskej krajiny sa presťahovala do inej krajiny aspoň na obdobie troch mesiacov.⁷ Slovenský právny poriadok pojem migrant nedefinuje.

1.2 Typológia migrácie

Tak ako poznáme viacero definícií migrácie, tak diferencujeme migráciu na viacero druhov. Parnwell uvádza, že typizácia migrácie je nevyhnutná z dôvodu jasného porozumenia toho, čo vlastne študujeme.⁸

Jedným z najdôležitejších a najzákladnejších kritérií posúdenia typu migrácie je smer pohybu migranta, teda rozlíšenie, či ide o prisťahovanie alebo odsťahovanie, rozlišujeme imigráciu (prisťahovanie) a emigráciu (odsťahovanie). Na základe takéhoto členenia je dôležité, aby sme rozlišovali pojmy emigrant a imigrant. Podľa definícií IOM emigrantom rozumieme osobu, ktorá migruje z určitého štátu so zámerom usadiť sa v inom štáte na dlhšie obdobie, spravidla dlhšie ako 1 rok. Emigrant je často označovaný ako vystahovalec. Na druhej strane imigrant je osoba, ktorá migruje do určitej krajiny so zámerom usadiť sa v nej na dlhšie obdobie, spravidla dlhšie ako 1 rok. Imigrant je označovaný ako prisťahovalec.

Od smeru migrácie sa odvíja profil jednotlivých krajín. Na základe smeru migrácie rozlišujeme krajiny pôvodu, krajiny tranzitu alebo cieľové krajiny.⁹ Presné určenie profilu krajiny môže byť v dnešnej dobre zložitá a nejasná, keďže určitá krajina môže byť pre niekoho cieľovou krajinou, pre ďalšieho iba krajinou pôvodu alebo krajinou tranzitu.¹⁰

Ak migrácia presahuje hranice krajiny, ide o zahraničnú, medzinárodnú migráciu. Naopak, ak ide o migráciu v rámci jednej krajiny a migruje sa len na úrovni štátu, krajov, okresov tejto krajiny ide o vnútornú migráciu.

Ďalším kritériom pre členenie migrácie je motivácia migrujúcich k migrácii – jeho dobrovoľné alebo nútené rozhodnutie opustiť svoju krajinu pôvodu. Na základe tohoto kritéria rozoznávame migráciu dobrovoľnú (voluntary) a migráciu vynútenú okolnosťami (forced). Predstaviteľmi dobrovoľnej migrácie sú osoby sťahujúce sa do zahraničia s cieľom zamestnať sa, študovať alebo zjednotiť rodinu. Sem zaradujeme aj dobrovoľné

⁷ IOM. Základné pojmy v oblasti migrácie a integrácie cudzincov [online]. Dostupné na: <https://iom.sk/sk/pre-media/zakladne-pojmy-o-migracii.html#migrant> [19.4.2020]

⁸ BILIC, Michal – KROGMANN, Alfred. *Zahraničná migrácia a jej vplyv na životnú úroveň obyvateľov a krajinu Slovenska*. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, 2015. s. 16. ISBN 9788055808703.

⁹ IOM.: *Obchodovanie s ľuďmi – základné informácie*. Bratislava: IOM Bratislava, 2003. s. 14.

¹⁰ KOSER, Khalid. *International Migration: A Very Short Introduction*. New York: Oxford University Press, 2007. s. 7. ISBN 9780191579004.

návraty (voluntary returns). Nedobrovoľní migranti však opúšťajú svoje domovské krajiny najmä preto, aby sa vyhli vojnovým a náboženským konfliktom, politickej korupcii, prírodným katastrofám a iným životohrožujúcim situáciám.¹¹

Často používaným kritériom pre klasifikáciu migrantov je zákonnosť ich pobytu či tranzitu. Na základe tohto administratívno-právneho kritéria tak možno identifikovať migrantov legálnych, zdržujúcich sa na území hostiteľskej krajiny v súlade s miestne platnými zákonmi, taktiež s platnými dokumentmi, a migrantov nelegálnych (*irregular, undocumented, illegal*).¹² S legálnou migráciou do Európskej únie sú spojené požiadavky, ktoré obmedzujú možnosti legálnej migrácie a v konečnom dôsledku spôsobujú vznik nelegálnej migrácie. Pre tých, ktorí nespĺňajú požadované kritériá, napríklad nemajú víza, je nelegálna migrácia jediný spôsob ako migrovať do cieľovej krajiny.

Nelegálnu migráciu IOM definuje ako neoprávnené prekročenie hranice štátu bez platných cestovných dokladov alebo bez udelenia víza a povolenia na pobyt, alebo neoprávnené zotrvávanie na území krajiny po uplynutí platnosti dokladov, víz alebo povolenia na pobyt.¹³

Migranti, ktorí nemajú možnosť vstúpiť na územie cieľovej krajiny legálne si volia veľmi nebezpečné spôsoby cesty. Najčastejšie ide o ukrývanie v kamiónoch alebo o plavbu na člnoch, kedy si nelegálne migrujúce osoby neuvedomujú nebezpečenstvo, ktoré je spojené s týmto spôsobom migrovania.

Môžeme povedať, že nelegálna migrácia sa skladá z dvoch zložiek a to neoprávneného prekročenia štátnej hranice a neoprávneného pobytu osôb.¹⁴

Medzi ďalšie členenie migrácie zaradíme migráciu organizovanú a neorganizovanú, resp. plánovanú a neplánovanú. Podľa počtu osôb individuálnu, kolektívnu a masovú migráciu. V prípade vzniku určitých následkov je to migrácia žiaduca alebo nežiaduca.

Z uvedených delení je zrejmé, že migráciu môžeme klasifikovať horizontálne, vertikálne a štrukturálne a usporadúvať podľa toho, ktorý hlavný motivačný faktor

¹¹ DIVINSKÝ, Boris. Zahraničná migrácia v Slovenskej republike: Stav, trendy, spoločenské súvislosti. Bratislava: Friedrich Ebert Stiftung a Výskumné centrum Spoločnosti pre zahraničnú politiku, n.o., 2005. s. 18. ISBN 8089149049.

¹² DIVINSKÝ, Boris. Zahraničná migrácia v Slovenskej republike: Stav, trendy, spoločenské súvislosti. Bratislava: Friedrich Ebert Stiftung a Výskumné centrum Spoločnosti pre zahraničnú politiku, n.o., 2005. s. 18. ISBN 8089149049.

¹³ IOM. Základné pojmy v oblasti migrácie a integrácie cudzincov [online]. Dostupné na: <https://iom.sk/sk/pre-media/zakladne-pojmy-o-migracii.html#migracia> [19.4.2020]

¹⁴ KOVÁČOVÁ, Lucia - Martina VACKOVÁ - Stanislav KRIŽOVSKÝ. *Nelegálna migrácia v kontexte preventívnych aktivít*. Košice: Vysoká škola bezpečnostného manažérstva v Košiciach, 2017. s.11. ISBN 9788081850271.

sledujeme. K. Koser vytvoril štyri dvojice kategórii migrantov a to podľa toho, či ide o migrantov, ktorí migrujú slobodne, alebo boli k migrácii donútení. V danom prípade môže ísť o rôzne dôvody donútenia akými sú ozbrojené konflikty, politické, či environmentálne dôvody. Ďalšou dvojicou sú migranti - utečenci, ktorí zanechali svoju krajinu z politických dôvodov a ekonomický migranti, ktorí migrujú z ekonomických dôvodov. Koser ďalej rozoznáva migrantov, ktorí migrujú legálnym spôsobom a migrantov, ktorí migrujú neregulárnym spôsobom, kedy hovoríme o nelegálnej migrácii. (ang. irregular migration). Poslednú dvojicu predstavujú tzv. kvalifikovaní alebo nekvalifikovaní migranti. Osobitnou skupinou sú tzv. *ICTs – Inter – Corporate Transferees* – hovoríme o zamestnancoch firiem, ktorí pravidelne migrujú, no stále pôsobia v tej istej spoločnosti alebo v medzinárodnej korporácii.“¹⁵

Pri typizácii migrácie je dôležité aj kritérium dĺžky pobytu. Z hľadiska dĺžky pobytu môžeme hovoriť o migrácii krátkodobej, často označovanej ako dočasná migrácia alebo o migrácii sezónnej, dlhodobej a migrácii trvalej, s ktorou môže byť spojené získanie štátneho občianstva hostiteľskej krajiny. Do takéhoto delenia môžeme zaradiť aj migráciu ako dochádzku za prácou do zahraničia do blízkych prihraničných oblastí. Pozitívny vplyv na nárast migrácie tohto druhu malo odbúranie hraničných kontrol a vytvorenie spoločného schengenského priestoru.

Jedným z najčastejších dôvodov, prečo ľudia migrujú, je vidina a súčasne potreba lepšieho života. Migrovanie za prácou do krajín s kvalitnejšou životnou úrovňou predstavuje diferenciáciu pracovnej migrácie na dopytovú a ponukovú pracovnú migráciu.“¹⁶

Podľa J. Fáreka môžeme motiváciu a smer migrácie určiť na základe troch hlavných hybných síl. Prvou takouto silou je snaha získať ekonomický prospech, druhou je zle fungujúci štát, zlá politická situácia v materskej krajine a treťou silou je sieť priateľov a príbuzných žijúcich a pracujúcich v zahraničí.¹⁷

¹⁵ KOSER, Khalid. *International Migration: A Very Short Introduction*. New York: Oxford University Press, 2007. s. 16 - 18. ISBN 9780191579004.

¹⁶ ROLNÝ, Ivo - LACINA, Lubor. *Globalizace – Etika – Ekonomika*. Boskovice: Nakladatelství František Šálek – Albert, 2001. s. 248. ISBN 9788087071625.

¹⁷ FÁREK, Jiří. *Mezinárodní ekonomická migrace: přínosy a rozpory*. [online]. In: *Mezinárodní politika*. 6/2008. Dostupné na: <https://www.iir.cz/article/mezinarodni-politika-6-2008-migrace-a-demografie> [19.4.2020]

1.3 Teórie migrácie

Druhá polovica 19. storočia so sebou priniesla rozvoj spoločenských vied, s ktorým je spojené moderné skúmanie migrácie. Výrazné migračné vlny spojené s urbanizáciou v tomto období boli podnetom zvýšeného záujmu o výskum migrácie.

Už v 40. rokoch 20. storočia vznikali gravitačné modely migrácie, ktoré vychádzali najmä z Newtonovho zákona gravitácie. Vychádzali z toho, že objem migrujúcej populácie závisí od vzdialenosti medzi domovskou krajinou a cieľovou destináciou. Čím väčšia bude táto vzdialenosť, o to menej ľudí bude mať sklony k migrácii. Takto formulovaná teória je spochybnená hneď niekoľkými spôsobmi, napríklad v súčasnosti je možné prejsť veľkú vzdialenosť medzi jednotlivými krajinami za pomerne krátky čas, veľkú úlohu pri migrácii tiež zohráva politická a ekonomická situácia v krajinách.¹⁸

V súčasnosti nejestvuje jednotná, ucelená teória, ktorá by poskytla ucelený pohľad na problematiku migrácie, ktorá by vysvetlila migračné pohyby, príčiny migrácie alebo dôsledky migrácie. Uprednostňujeme skôr kombináciu viacerých prístupov a teórií v snahe využiť v čo najväčšej možnej miere ich prednosti a prostredníctvom takejto kombinácie sa dopracovať k čo najrelevantnejším a najpresnejším záverom. Za takýto mnohostranný prístup označujeme napr. Faistov model, ktorý jednotlivé teórie rozdeľuje na tri úrovne a to na mikroúroveň, mezoúroveň a makroúroveň.¹⁹

Podstata migračných teórií na mikroúrovni spočíva v tom, „že osoba koná ako racionálna ľudská bytosť, ktorá pozorne zváži všetky dostupné varianty a výber cieľovej krajiny sa odvodzuje od výšky mzdovej úrovne a od najlepších vyhliadok.“²⁰ Do skupiny mikroúrovne zaraďujeme najčastejšie používanú mikroekonomickú neoklasickú teóriu, ďalšou je teória miesta alebo koncepcia SEU (subjective expected utility), pri ktorej sa migrant rozhoduje medzi rôznymi variantami a vyberá si ten najužitočnejší z nich.²¹

Keď budeme hovoriť o migračných teóriách na medziúrovni alebo mezoúrovni, je potrebné zdôrazniť, že ide o akýsi prechod medzi mikroúrovňou a makroúrovňou. Pri

¹⁸ ŠTEFANČÍK, Radoslav. *Ekonomické a sociálne príčiny medzinárodnej migrácie v teoretickej reflexii* [online]. In: *Slovenská politologická revue*. 2010. roč. 10, č. 4, s. 55. ISSN 1335-9096. Dostupné na: http://sjps.fsvucm.sk/Articles/10_4_3.pdf [19.4.2020]

¹⁹ DIVINSKÝ, Boris. *Zahraničná migrácia v Slovenskej republike: Stav, trendy, spoločenské súvislosti*. Bratislava: Friedrich Ebert Stiftung a Výskumné centrum Spoločnosti pre zahraničnú politiku, n.o., 2005. s. 20. ISBN 8089149049.

²⁰ STALKER, Peter. *The No-nonsense Guide to International Migration*. Oxford: New Internationalist Publications Ltd, 2008. s. 21. ISBN 978-1904456940.

²¹ DIVINSKÝ, Boris. *Zahraničná migrácia v Slovenskej republike: Stav, trendy, spoločenské súvislosti*. Bratislava: Friedrich Ebert Stiftung a Výskumné centrum Spoločnosti pre zahraničnú politiku, n.o., 2005. s. 20-23. ISBN 8089149049.

migrácii totiž môže ísť tak o kolektívny čin z ekonomických, politických alebo sociálnych dôvodov ako aj o čin individuálny, kedy pozorujeme konanie jedného migranta. Medzi migračné teórie na medziúrovni je najčastejšie zaraďovaná teória sietí, ktorej podstata spočíva v existencii a pozícii sociálnych sietí spájajúcich migrantov v krajinách pôvodu a v cieľových krajinách. Spoločenské a medziľudské vzťahy alebo väzby sú vybudované na rodine, priateľstve, spoločných skúsenostiach komunity. Pokiaľ tieto sociálne siete správne fungujú, majú za následok zvýšenie tendencie migrovať. Je to najmä preto, že znižujú náklady na hľadanie zamestnania či ubytovania, zvyšujú informovanosť, obmedzujú riziko pohybu, poskytujú finančné zdroje, napomáhajú integrácii v cieľovej krajine. K rozvoju sociálnych sietí prispievajú najmä tie politiky vlád, ktoré sú zamerané na zjednotenie rodiny.²²

Teórie na mikroúrovni a medziúrovni majú pri skúmaní migrácie nezastupiteľné miesto, avšak najväčšia pozornosť je momentálne venovaná migračným teóriám na makroúrovni. Do tejto kategórie zaraďujeme niekoľko významných teórií, akou je teória humánnej ekológie, ktorej podstatu tvoria 4 fundamentálne zložky a tým je obyvateľstvo, prostredie, technológie a organizácie. Významné miesto v makro migračných teóriách zastáva aj gravitačná teória, ktorá poukazuje na priame prepojenie medzi vzdialenosťou oblastí, odkiaľ migrujúci prichádzajú a kam smerujú a medzi intenzitou, ktorá medzi týmito oblasťami jestvuje. Za jeden z variantov gravitačnej teórie môžeme považovať tzv. teóriu svetového systému. Túto teóriu podrobne spracoval I. Wallerstein. Meritom tejto teórie je liberálny princíp slobodného pohybu tovaru a služieb na jednej strane a lacnej pracovnej sily smerujúcej opačným smerom na strane druhej. Takéto prúdy tovarov a služieb a protiprúdy pracovnej sily na seba pôsobia opačným smerom, pričom celý takýto systém je navzájom prepojený, čoho dôsledkom je vytvorenie funkčnej siete.²³

Teória duálneho pracovného trhu vychádza z rozdelenia pracovného trhu na dva samostatné sektory, primárny a sekundárny. Kým v primárnom sektore sa uplatňujú vysokokvalifikovaní ľudia s dobrými mzdovými podmienkami, sekundárny sektor je určený pre pracovníkov, ktorí spravidla vykonávajú tzv. 3D prácu, čiže prácu špinavú, ťažkú a nebezpečnú za pomerne nízku mzdu. Domáce obyvateľstvo, ktoré má prístup na primárny pracovný trh logicky nebude vykonávať prácu na sekundárnom pracovnom trhu.

²² DIVINSKÝ, Boris. Zahraničná migrácia v Slovenskej republike: Stav, trendy, spoločenské súvislosti. Bratislava: Friedrich Ebert Stiftung a Výskumné centrum Spoločnosti pre zahraničnú politiku, n.o., 2005. s. 22. ISBN 8089149049.

²³ STALKER, Peter. The No-nonsense Guide to International Migration. Oxford: New Internationalist Publications Ltd, 2008. s. 24. ISBN 978-1904456940.

Preto sa zamestnávanie cudzincov na sekundárnom pracovnom trhu javí ako jedno z riešení, ako zaplniť medzeru na pracovnom trhu. Cudzinci, ktorí sa na sekundárnom pracovnom trhu zamestnávajú sú spokojní, keďže platobné podmienky v cudzine sú podstatne lepšie ako doma, aj keď za znančne horšiu a ťažšiu prácu. Zamestnávanie cudzincov na sekundárnom pracovnom trhu zamedzuje aj prípadnému nárastu miezd. Aj preto je pre zamestnávateľov prospešnejšie zachovať viditeľný a jednoznačný rozdiel medzi oboma skupinami, čoho výsledkom je práve duálny pracovný trh.²⁴

V neposlednom rade je dôležité spomentúť teóriu push a pull faktorov, ktorá má pri ostatných makromigračných teóriách dominantné postavenie a to pre svoj všestranný princíp. Daná teória sa zaoberá tým, čo motivuje cudzincov k migrácii. Môže ísť o tzv. push (tlačiť) faktory ktoré migranta z krajiny pôvodu vypudzujú, ide napríklad o zlú ekonomickú situáciu v krajine, nedostačujúcu životnú úroveň, vojnové konflikty, politická diskriminácia alebo korupcia, náboženské problémy a podobne. Z opačnej strany pôsobia tzv. pull (ťahat') faktory, ktoré cudzinca motivujú, priťahujú do inej krajiny. Za pull faktory môžeme označiť výhodnejšie mzdové podmienky, kvalitnejšiu životnú úroveň, rozvinutú ekonomiku, náboženská alebo politická sloboda a pod.

1.4 Motivačné faktory migrácie a jej dopady na cieľovú krajinu

Teórie migrácie sa nám v podstate snažia objasniť dôvody, ktoré motivujú ľudí k migrácii. Primárne sa uvádzajú možnosti získania lepšieho zamestnania, finančne lepšie podmienky pre život, vyspelosť ekonomiky cieľovej krajiny, avšak rodina, vojny, prírodné katastrofy, či iné faktory sú v súčasnej dobe rovnako významné.

Podľa B. Divinského „základné, veľmi zjednodušené členenie by preto mohlo obsahovať ekonomické a neekonomické pohľady.“²⁵ Teda faktory, ktoré motivujú ľudí k migrácii môžeme aj na základe spomenutých teórií migrácie rozdeliť na ekonomické a neekonomické, resp. ekonomické a sociálne faktory.

K tomuto tvrdeniu sa prikláňajú aj M. Bilic a A. Krogmann, ktorí uvádzajú, že „najčastejším motívom migrácie sú predovšetkým ekonomické činitele ako napríklad.

²⁴ IOM; UNO (eds.): *World Migration Report 2000*. Geneva: Copublished by the International Organization for Migration (IOM) and the United Nations, 2000. s. 19. ISBN 92-9068-089-X

²⁵ DIVINSKÝ, Boris. Zahraničná migrácia v Slovenskej republike: Stav, trendy, spoločenské súvislosti. Bratislava: Friedrich Ebert Stiftung a Výskumné centrum Spoločnosti pre zahraničnú politiku, n.o., 2005. s. 20. ISBN 8089149049.

lepšie platové ohodnotenie a získanie zamestnania, avšak rovnako významné sú aj faktory osobné a rodinné, politické, etnické či kultúrne a iné dôvody, ktoré označujeme ako tzv. neekonomické činitele.“²⁶ Štefančík ešte uvádza, že „tak ako ekonomické faktory, rovnako aj sociálne, resp. socio-kultúrne faktory zohrávajú podstatnú úlohu v procese medzinárodnej migrácie. K sociálnym faktorom Štefančík zaraďuje vhodné sociálne a zdravotné zabezpečenie, rovnako tak vhodné podmienky pre vzdelávanie, nemenej dôležitým kultúrnym faktorom je aj príbuznosť jazykov, náboženského vierovyznania, či iných blízkych kultúrnych vzorcov správania.“²⁷

V súčasnosti sa do popredia dostáva otázka, aký bude mať migrácia dopad na spoločnosť krajiny, ako môže ovplyvniť ekonomický a sociálny rozvoj krajiny. Je potrebné zvážiť všetky aspekty migrácie a to tak hrozby, riziká ale aj pozitívne dopady, ktoré sú s migráciou spojené.

Keď budeme hovoriť o ekonomických dopadoch migrácie na cieľové krajiny, je dôležité, aby sme spomenuli najmä prínos pracujúcich migrantov,. Ide najmä o ich podiel na rozvoji národného hospodárstva a zároveň predstavujú komplementárnu, flexibilnú a produktívnu pracovnú silu, ktorá zaplňuje väčšie či menšie medzery na pracovnom trhu týchto krajín a kompenzuje nižšiu mobilitu domácich pracovníkov.²⁸ Migrujúci rovnako tak zvyšujú dopyt po tovaroch a službách, kedy v podstate vytvárajú tlak na produkciu trhu, ktorá sa pod týmto tlakom zvyšuje a trh sa rozširuje.

Pri hodnotení ekonomických dopadov prílivu cudzích pracovníkov do cieľovej krajiny podľa A. Slaného závisí na celkovom objeme migrujúcej pracovnej sily, jej kvalifikačnej štruktúre, východiskových podmienkach na domacom trhu práce a celkovom ekonomickom vývoji.²⁹ Pre krajinu je výhodné ak prichádzajú vysoko kvalifikovaní imigranti (tzv. braingain), následne už nevznikajú náklady dodatočným vzdelávaním a môžu sa lepšie uplatniť na pracovnom trhu.

Na druhej strane sa poukazuje na riziko zvýšenia miery nezamestnanosti vyplývajúce z príchodu migrantov do hostiteľskej krajiny, kedy dochádza k vytlačovaniu

²⁶ BILIC, Michal – KROGMANN, Alfred. Zahraničná migrácia a jej vplyv na životnú úroveň obyvateľov a krajinu Slovenska. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, 2015. s.13. ISBN 9788055808703.

²⁷ ŠTEFANČÍK, Radoslav. *Ekonomické a sociálne príčiny medzinárodnej migrácie v teoretickej reflexii* [online]. In: Slovenská politologická revue. 2010. roč. 10, č. 4, s. 66. ISSN 1335-9096 Dostupné na: http://sjps.fsvucm.sk/Articles/10_4_3.pdf [19.4.2020]

²⁸ DIVINSKÝ, Boris. Zahraničná migrácia v Slovenskej republike: Stav, trendy, spoločenské súvislosti. Bratislava: Friedrich Ebert Stiftung a Výskumné centrum Spoločnosti pre zahraničnú politiku, n.o., 2005. s. 25. ISBN 8089149049.

²⁹ SLANÝ, Antonín a kol. *Ekonomické prostredie a konkurenceschopnosť*. [elektronický zdroj]. Brno: CVKS, 2009. s.61. [19.4.2020] Dostupné na : https://is.muni.cz/do/econ/soubory/oddeleni/centrum/Ekonomicke_prostredi.pdf

domácej pracovnej sily z určitých pozícií alebo dochádza k prípadnému znižovaniu miezd, vzniká potenciálna závislosť hospodárstva na zahraničnej pracovnej sile a jeho štrukturálna deformáciu a v neposlednom rade prijímajúcemu štátu vznikajú väčšie sociálne výdavky na imigrantov a ich rodiny.³⁰

Podľa údajov Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny (ďalej iba ÚPSVaR) v mesiaci január 2019 bolo na území Slovenskej republiky zamestnaných 68 887 cudzincov, z toho 17 783 boli štátni príslušníci tretích krajín s udeleným povolením na zamestnanie na území SR, ďalších 36 148 boli občania krajín EÚ alebo EHP s informačnou kartou³¹ a zvyšných 14 956 boli občania tretích krajín s informačnou kartou (bez povolenia na zamestnanie). Vysokoškolské vzdelanie (1., 2. a 3. stupňa) malo spolu 14 229 imigrantov. To, že sa Slovensko stáva čoraz atraktívnejšou cieľovou krajinou dokazuje aj nárast počtu migrantov, v mesiaci január 2020 bolo na území SR zamestnaných už spolu 77 759 cudzincov a z toho 16 571 imigrantov malo vysokoškolské vzdelanie (1., 2. a 3. stupňa).³²

V prípade neekonomických dopadov na cieľovú krajinu môžeme hovoriť najmä o demografických, sociologických a politických dopadoch. Divinský uvádza, že demografické dopady migrácie sú z dlhodobejšieho hľadiska pomerne málo prínosné. Migrácia má priaznivý účinok na okamžitú a strednodobú demografickú situáciu obyvateľstva cieľovej krajiny a to hlavne vďaka tomu, že do nej migrujú najmä osoby v reprodukčnom a produktívnom veku. Zvyšuje sa tak prírastok populácie, podiel mladých v obyvateľstve, rovnako tak aj fertilita a zároveň sa znižuje mortalita.³³

Významné zmeny z demografického a sociologického hľadiska môžu nastať v rasovej, etnickej a taktiež náboženskej štruktúre obyvateľstva, čo spravidla vedie k vzniku sociálnych konfliktov, xenofóbie, rasizmu a celkovému negatívnemu postoju k migrantom. Kultúrna odlišnosť však prináša mnohé výhody ako spoznávanie iných kultúr, náboženstiev, iného spôsobu a vnímania života, nadväzovanie nových priateľstiev a kontaktov.

³⁰ DIVINSKÝ, Boris. Zahraničná migrácia v Slovenskej republike: Stav, trendy, spoločenské súvislosti. Bratislava: Friedrich Ebert Stiftung a Výskumné centrum Spoločnosti pre zahraničnú politiku, n.o., 2005. s. 25. ISBN 8089149049.

³¹ Informačná karta – formulár, pomocou ktorého je zamestnávateľ povinný informovať príslušný ÚPSVaR o nástupe do zamestnania a o skončení zamestnania občana členského štátu Európskej únie (občana tretej krajiny) a jeho rodinných príslušníkov najneskôr do siedmich pracovných dní od nástupu do zamestnania a najneskôr do siedmich pracovných dní od skončenia zamestnania.

³² https://www.upsvr.gov.sk/statistiky/zamestnavanie-cudzincov-statistiky.html?page_id=10803 [19.4.2020]

³³ DIVINSKÝ, Boris. Zahraničná migrácia v Slovenskej republike: Stav, trendy, spoločenské súvislosti. Bratislava: Friedrich Ebert Stiftung a Výskumné centrum Spoločnosti pre zahraničnú politiku, n.o., 2005. s. 25. ISBN 8089149049.

Ak hovoríme o politických dopadoch migrácie, hovoríme najmä o migračných politikách krajín a o potrebe ich neustáleho skvalitňovania, o prijímaní nových zákonov a opatrení, ktoré nediskriminujú, ale poskytujú pomoc prisťahovalcom. Bližšie v nasledujúcej podkapitole.

1.5 Právna úprava v oblasti migrácie

Téma migrácie je v dnešných dňoch často rozoberanou témou v oblasti politiky, legislatívy, náboženstva, v médiách. Počet migrujúcich je každým rokom vyšší a migrácia sa stáva čoraz významnejším fenoménom. Preto si musíme uvedomiť dôležitosť právnej regulácie tohto javu, aby sme zamedzili vzniku nelegálnej migrácii. Nekontrolovaná migrácia osôb ohrozuje politickú, ekonomickú ale aj spoločenskú stabilitu cieľovej krajiny.

Ak je migrácia správne riadená a regulovaná má prínos pre spoločnosť, kde migranti sú, aj odkiaľ pochádzajú. Je možné sa na ňu pozerat' ako na skvelú príležitosť kultúrnu a ekonomickú pre všetkých zúčastnených.³⁴

Štáty s vysokým počtom migrantov kladú zvýšený dôraz na vnútroštátne, únijné a medzinárodné normy, migračnú politiku, plány, programy dotýkajúce sa témy zahraničnej migrácie.

Slovenské právne normy upravujúce vstup a pobyt zahraničných migrantov na území Slovenskej republiky (ďalej SR) je pomerne rozsiahle a dynamicky sa vyvíjajúce tak, ako aj podstata a prejavy zahraničnej migrácie vo svete i v krajine.³⁵

1.5.1 Migrácia v kontexte Rady Európy

Ochrana ľudských práv (vrátane práv cudzincov) je jednou z dominantných oblastí aktivít Rady Európy.³⁶ Právne akty, resp. dohovory Rady Európy zohrávajú významnú rolu pri integrácii a ochrane migrantov.

³⁴ KOVÁČOVÁ, Lucia - Martina VACKOVÁ - Stanislav KRIŽOVSKÝ. Nelegálna migrácia v kontexte preventívnych aktivít. Košice: Vysoká škola bezpečnostného manažérstva v Košiciach, 2017. s.11. ISBN 9788081850271.

³⁵ DIVINSKÝ, Boris. Zahraničná migrácia v Slovenskej republike: Stav, trendy, spoločenské súvislosti. Bratislava: Friedrich Ebert Stiftung a Výskumné centrum Spoločnosti pre zahraničnú politiku, n.o., 2005. s. 121. ISBN 8089149049.

Medzi tie najzákladnejšie môžeme zaradiť *Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd* č. 5/1950 spolu s dodatkovými protokolmi, jeho úlohou je ochrana občianskych, politických, sociálnych a kultúrnych práv, teda ochrana základných práv ľudstva a do toho spadajúcich migrantov. *Európsky dohovor o právnom postavení migrujúcich pracovníkov* č. 93/1977 spolu s *Európskou sociálnou chartou* č. 35/1961, účelom ktorého je pre migrujúcich pracovníkov zaručiť v čo najvyššej miere rovnaké podmienky, aké sú zaručené domácim občanom pri odmeňovaní, ubytovaní, pracovných podmienkach ale aj pri sociálnom zabezpečení a potrebných školeniach.

Dohovor o účasti cudzincov vo verejnom živote na miestnej úrovni (č.144/1992) zakladá právo na slobodu prejavu, zhromažďovania a združovania cudzincov, resp. prístup k informáciám o ich právach a povinnostiach. Daný dohovor tiež zakladá právo cudzincov voliť a kandidovať vo voľbách na miestnej úrovni, avšak cudzinec musí žiť v príslušnej krajine aspoň päť rokov pred konaním samotných volieb.³⁷

Európsky dohovor o občianstve ustanovuje zásady a pravidlá vzťahujúce sa na občianstvo fyzických osôb a pravidlá upravujúce vojenské záväzky v prípadoch viacnásobného občianstva, s ktorými musí byť vnútroštátna právna úprava zmluvných štátov v súlade.³⁸ Vo svojich článkoch zakladá zmluvným štátom povinnosť vo svojom vnútroštátnom práve ustanoviť možnosť nadobudnutia a uľahčenie nadobudnutia občianstva, možnosť naturalizácie osôb, uľahčiť opätovné nadobudnutie občianstva bývalým občanom a iné.

Okrem spomenutých dohovorov Rada Európy vydala aj rezolúcie a odporúčania pre tvorbu migračných (integračných) politík. Týkajú sa hlavne integrácie imigrantov do spoločnosti, zabezpečenia pobytu dlhodobých migrantov a s tým spojené zjednotenie rodín, práv pracovných migrantov, integrácie migrantov v oblasti zdravotníctva, vzdelania a kultúry, participácie migrantov na politickom živote alebo boja proti rasizmu a xenofóbii.

³⁶ BARGEROVÁ, Zuzana – DIVINSKÝ, Boris. *Integrácia migrantov v Slovenskej republike: výzvy a odporúčania pre tvorcov politík*. Bratislava: IOM Medzinárodná organizácia pre migráciu, 2008. s.27. ISBN 9788097001247.

³⁷ BARGEROVÁ, Zuzana – DIVINSKÝ, Boris. *Integrácia migrantov v Slovenskej republike: výzvy a odporúčania pre tvorcov politík*. Bratislava: IOM Medzinárodná organizácia pre migráciu, 2008. s.27. ISBN 9788097001247.

³⁸ 418/2000 Z. z. *Oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky: EURÓPSKY DOHOVOR O OBČIANSTVE*

1.5.2 Migrácia a právo Európskej únie

Európska únia (ďalej EÚ) ako spoločenstvo štátov, ktoré sa vyznačujú vyspelou ekonomikou, vysokou životnou úrovňou a priaznivými podmienkami pre migrujúci ľud, si uvedomuje možné riziká, ktoré sa spájajú s migrovaním obyvateľstva. Preto v priebehu posledných desaťročí sformulovala právny rámec migračných (integračných) politík a zároveň boli prijaté dôležité právne akty, jednak pre voľný pohyb osôb ale aj pre zamedzenie nelegálnej migrácie, prevádzachstva alebo obchodovania s ľuďmi.

Právne akty Európskej únie zaručujú voľný pohyb osôb, tovaru, služieb a kapitálu v priestore EÚ. Pre správne fungovanie systému voľného pohybu je potrebná kooperácia členských štátov EÚ. Harmonizáciou práva členských štátov sa uľahčuje fungovanie v priestore bez hraníc, efektívnejšiu kontrolu a vymožitelnosť práva.

Právna úprava voľného pohybu osôb mala zo začiatku slúžiť iba na dosiahnutie ekonomickej integrácie (upravovala možnosť pracovať, prípadne podnikat' v ostatných členských štátoch) a dotýkala sa len osôb ekonomicky činných. Neskôr boli k oprávneniam pracovníkov a podnikateľov doplnené aj obdobné oprávnenia pre rodinných príslušníkov týchto osôb, ako aj oprávnenia osôb po skončení aktívnej ekonomickej činnosti. Právna úprava voľného pohybu osôb bola markantne ovplyvnená Maastrichtskou zmluvou (Zmluvou o Európskej únii). Maastrickou zmluvou sa zaviedlo občianstvo Únie, z ktorého vyplývajú občanom všetkých členských štátov určité oprávnenia, akým je napríklad oprávnenie pohybovať sa a zdržiavať sa na území ktoréhokoľvek členského štátu Únie.³⁹

Podstatou právnej úpravy článku 45 ZFEÚ⁴⁰ je právo na voľný pohyb a voľný pobyt na území členských štátov Únie, právo uchádzať sa o zamestnanie, právo prijať zamestnanie a právo podnikat' na území členského štátu Únie, oprávnenie osoby zotrvať na území členského štátu po skončení ekonomickej aktivity alebo po skončení podnikania. Zmluva zakazuje akúkoľvek formu diskriminácie. Následne úlohou Európskeho parlamentu a Rady je vydať smernice alebo nariadenia potrebných na zabezpečenie práv spomenutých v článku 45 ZFEÚ. Ide najmä o zabezpečenie kooperácie medzi vnútroštátnymi službami zamestnanosti, odstraňovanie správnych postupov a praktík, dodržiavanie ktorých by bolo prekážkou liberalizácie pohybu pracovníkov a vytvorenie funkčného systému sprostredkujúceho prepojenie ponuky a dopytu po pracovných miestach.

³⁹ KALESNÁ, Katarína – HRUŠKOVIČ, Ivan – ĐURIŠ, Michal. *Európske právo*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2011. s. 202. .ISBN 9788071603269.

⁴⁰ ZFEÚ – zmluva o fungovaní Európskej únie

Rovnako tak v oblasti sociálneho zabezpečenia Európsky parlament a Rada prijímajú opatrenia, ktoré migrujúcim pracovníkom, či už ide o zamestnancov alebo o osoby na nich závislých zabezpečia započítanie odpracovaných rokov podľa zákonov jednotlivých krajín a vyplácanie dávok osobám s trvalým pobytom na území členského štátu

Článok 49 ZFEÚ reprobuje obmedzenia slobody usadiť sa príslušníka jedného členského štátu na území iného štátu, ktorý je členom EÚ.

Otázky voľného pohybu osôb upravuje primárne právo a sekundárne právo EÚ. V súčasnosti je právna úprava voľného pohybu osôb ovplyvnená aj predpismi súvisiacimi s občianstvom Únie. Osobitné postavenie patrí smernici Európskeho parlamentu a Rady č. 2004/38 z 29. apríla 2004 o práve občanov Únie a ich rodinných príslušníkov voľne sa pohybovať a zdržiavať sa na území členských štátov EÚ. Právne normy upravujúce voľný pohyb osôb, ako aj právne normy upravujúce občianstvo Európskej únie (oprávnenia vyplývajúce z občianstva pre občana Európskej únie) sú bezprostredne použiteľné na území ktoréhokoľvek členského štátu, a osoby oprávnené z týchto noriem sa môžu svojich práv dovolať v ktoromkoľvek členskom štáte.⁴¹

Medzi najvýznamnejšie právne akty EÚ v oblasti zamedzenia nelegálnej migrácie, prevádzachstva alebo obchodovania s ľuďmi zaraďujeme Rámcové rozhodnutie Rady č. 2002/629/SVV o boji proti obchodovaniu s ľudskými bytosťami, taktiež významnou je Smernica Rady č. 2002/90/ES definujúca napomáhanie neoprávneného vstupu, tranzitu a pobytu, Nariadenie Rady č. 2004/871/ES o zavedení niektorých nových funkcií pre Schengenský informačný systém vrátane boja proti terorizmu, Rozhodnutie Rady č. 2004/512/ES, ktorým sa vytvára vízový informačný systém; Smernica Rady č. 2004/81/ES o povolení na pobyt vydanom štátnym príslušníkom tretích krajín, ktorí sú obeťami obchodovania s ľuďmi alebo ktorým sa poskytla pomoc pri nelegálnej imigrácii a ktorí spolupracujú s príslušnými orgánmi a mnohé ďalšie.

SR sa stala 1. mája 2004 členským štátom Európskej únie. Pre Slovenskú republiku z členstva v EÚ vyplývajú záväzky v oblasti prijímania a implementácie mnohých právnych noriem EÚ.

⁴¹ KALESNÁ, Katarína – HRUŠKOVÍČ, Ivan – ĎURIŠ, Michal. Európske právo. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2011. s. 203 – 204. ISBN 9788071603269.

1.5.3 Európska únia a migračná kríza

V rokoch 2015 a 2016 zaznamenala EÚ bezprecedentný prílev utečencov. Do Európy ušlo viac ako milión osôb, pričom hlavným dôvodom vo väčšine prípadov bol útek pred vojnou a terorom v Sýrii a ďalších krajinách. EÚ prijala niekoľko opatrení s cieľom čo najefektívnejšie vyriešiť túto krízu. Zamerala sa najmä na vyriešenie základných príčin krízy, na poskytnutie pomoci pre ľudí, ktorí potrebujú humanitárnu pomoc, a to v rámci EÚ aj mimo nej.⁴² V Európe hľadali útočisko ľudia zo Sýrie, Iraku, Afganistanu ale aj z afrických krajín. Najvyužívanejšie trasy boli cez Stredozemné a Egejské more.

Po nešťastných udalostiach v apríli v roku 2015 v Stredozemnom mori, kedy zomrelo niekoľko stoviek utečencov v snahe utiecť zo svojej vojnou spustošenej krajiny, na mimoriadnom zasadnutí Európskej rady 23. apríla, najvyšší predstavitelia politickej moci jednotlivých štátov a predsedovia vlád EÚ spojili sily, aby sa predišlo ďalšiemu umieraniu ľudí na mori pri úteku zo svojej krajiny.

V prvej polovici novembra 2015 sa najvyšší predstavitelia politickej moci jednotlivých štátov a predsedovia vlád EÚ na summite o migrácii vo Vallette stretávajú s partnermi z afrických krajín. Na summite sa dohodli na akčnom pláne, ktorého primárnym cieľom je riešenie príčin nelegálnej migrácie a núteného vysídlenia, podpora a organizovanie legálnych spôsobov migrácie, posilnenie ochrany migrantov a žiadateľov o azyl, boj proti zneužívaniu migrantov a obchodovaniu s nimi, spolupráca v oblasti návratu, readmisie a reintegrácie.⁴³

Koncom novembra 2015 na zasadnutí najvyšších predstaviteľov politickej moci jednotlivých štátov alebo predsedov vlád EÚ s Tureckom bol prijatý spoločný akčný plán, ktorý riešil otázku utečeneckej krízy, spôsobenú vtedajšou situáciou v Sýrii. S cieľom potlačiť masívne migračné toky prichádzajúce do EÚ cez Turecko, EÚ a jej členské štáty sa zaviazali zintenzívniť svoju politickú a finančnú angažovanosť. Následne boli Turecku poskytnuté 3 miliardy eur určené na humanitárnu pomoc utečencov v Turecku.

V máji 2016 na samite G7, skupina G7 vyzýva, aby sa vzniknutá migračná a utečenecká kríza riešila globálne. Lídri sa zaviazali poskytnúť lepšiu celosvetovú pomoc na pokrytie potrieb utečencov a hostiteľských krajín, organizácií. Požiadali aj finančné

⁴² Európska komisia. *EÚ a migračná kríza*. [online] Dostupné na: <https://op.europa.eu/webpub/com/factsheets/migration-crisis/sk/> [19.4.2020]

⁴³ Európska komisia. Chronologický prehľad – riešenie migračných tlakov. [online] Dostupné na: www.consilium.europa.eu/sk/policies/migratory-pressures/history-migratory-pressures [19.4.2020]

inštitúcie a bilaterálnych darcov, aby zvýšili svoju pomoc. Témou dohody bolo tiež posilnenie legálnych spôsoby migrácie a podpora vytvorenia systémov presídlenia.⁴⁴

Migračná kríza mala vplyv aj na hranice schengenského priestoru, kedy Rada povolila dočasné predĺženie kontroly vnútorných hraníc za výnimočných okolností. Takéto predĺženie sa prijalo hneď niekoľkokrát počas krízy. 20. novembra 2017 bolo Radou prijaté nariadenie o systéme vstup/výstup a nariadenie, ktorým sa mení Kódex schengenských hraníc. Prostredníctvom systému sa evidujú informácie o vstupe, výstupe a odopretí vstupe štátnych príslušníkov tretích krajín prekračujúcich vonkajšie hranice schengenského priestoru.

Z uvedeného môžeme konštatovať, že roky 2015 až 2017 boli pre EÚ, zmluvné štáty schengenského acquis, ale aj štáty tretích krajín prelomové, čo sa týka oblasti migrácie. Konalo sa nespočetne veľa zasadnutí Rady, Rady pre spravodlivosť a vnútorné veci, boli aktualizované pravidlá azylovej politiky a politiky poskytovania víz, EÚ a jej členské štáty niekoľkokrát finančne podporili tranzitné krajiny najmä Turecko a Grécko, finančne podporili utečencov, boli upravené priority migračnej politiky EÚ.

Po týchto udalostiach 20. júna 2019 bol prijatý *Nový strategický program na roky 2019 – 2024* ako reakcia na zmeny tohto sveta v posledných rokoch. Ako hlavné priority si stanovil ochranu občanov a ich slobôd, pretože ľudia sa musia cítiť bezpečne a slobodne v krajinách Európy a EÚ chce a musí chrániť základné práva a slobody ľudí. Ďalšou prioritou je vytvorenie silnej hospodárskej základne, pre dostatok pracovných miest, pre prosperitu a konkurencieschopnosť EÚ. Ďalej je to budovanie klimaticky neutrálnej, ekologickej, spravodlivej a sociálnej Európy. V neposlednom rade bude EÚ podporovať európske záujmy a hodnoty na globálnej scéne.

Od roku 2015, kedy migračná kríza vrcholila, boli prijaté opatrenia, ktorých zámerom bola lepšia kontrola vonkajších hraníc a migračných tokov. Prostredníctvom týchto opatrení sa počet nelegálnych príchodov do EÚ znížil o viac než 90 %. EÚ a jej členské štáty kladú dôraz na vytvorenie účinnej, humanitárnej a bezpečnej európskej migračnej politiky. Počas uplynulých rokov zabezpečila Rada a Európska rada dôraznú reakciu na migračné tlaky.⁴⁵

⁴⁴ Európska komisia. Chronologický prehľad – riešenie migračných tlakov. [online] Dostupné na: www.consilium.europa.eu/sk/policies/migratory-pressures/history-migratory-pressures [19.4.2020]

⁴⁵ Európska komisia. Chronologický prehľad – riešenie migračných tlakov. [online] Dostupné na: www.consilium.europa.eu/sk/policies/migratory-pressures/history-migratory-pressures [19.4.2020]

1.5.4 Schengenský acquis

System Schengenského acquis môžeme definovať ako systém právnych noriem európskeho práva, ktorý upravuje spoločenské vzťahy vznikajúce pri uplatňovaní práva voľného pohybu realizovaného v súlade s ustanoveniami primárnych prameňov práva schengenského acquis s cieľom vytvoriť a udržať priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti.⁴⁶

Prostredníctvom Schengenského acquis sa prehlbuje spoločná komunikácia medzi jednotlivými členskými štátmi EÚ. Zdokonaľuje sa súčinnosť najmä v oblasti bezpečnosti a v oblasti migračnej politiky jednotlivých štátov patriacich do EÚ.

V procese zjednocovania štátov Európy môžeme súčasne pozorovať proces riešenia problematiky v oblasti schengenu. Sarrebrucká dohoda, 13.7.1984, dohoda ktorá predchádzala Schengenskej dohode, bola podpísaná Spolkovou republikou Nemecko a Francúzskom so zámerom voľného pohybu tovaru a osôb prostredníctvom systematického obmedzenia zdĺhavých kontrol na hraniciach týchto štátov. Sarrebrucká dohoda zaujala aj iné štáty. 14.6.1985 bola signovaná nová Schengenská dohoda označovaná ako Schengen I, okrem Spolkovej republiky Nemecko a Francúzska sa pridali štáty Belgicko, Holandsko a Luxembursko. Úlohou štátov bola vzájomná spolupráca v rámci spoločných hraníc, kontrola a zamedzenie ilegálnej činnosti pri nelegálnom dovážaní zbraní, zakázaných omamných látok, obchodovanie s ľuďmi či nelegálnou migráciou. Schengen I neodstránil kontroly na hraniciach štátov, len ich markantne limitoval voči občanom EÚ.

Schengen II, resp. vykonávacia dohoda k dohode Schengen I bola signovaná 19.6. 1990 ale účinnosť nadobudla až 26.3.1995, s úmyslom eliminovať nedostatky v doterajších dohodách. Schengen II predstavuje implementáciu predchádzajúcich zásad v rámci migračnej politiky, azylovej politiky, zabezpečenia ochrany údajov a ostatné.

Zlomovým bodom v oblasti schengenskej problematiky bolo uzatvorenie Amsterdamskej zmluvy, ktorou sa pozmeňuje Zmluva o Európskej únii, Zmluva o fungovaní Európskej únie a niektoré súvisiace právne akty. Práve Amsterdamskou zmluvou sa Schengenský acquis začlenil do rámca Európskej únie. Vďaka tomu Schengenský acquis nadobudol inštitucionálny a právny rámec a stal sa súčasťou acquis Spoločenstva. Súčasť Amsterdamskej zmluvy predstavuje aj Protokol o Schengenskom

⁴⁶ EUROIURIS. *Pramene schengenského acquis*. [online] Dostupné na: http://schengen.euroiuris.sk/index.php?link=pramene_schengen_acq [19.4.2020]

acquis začlenenom do rámca EÚ, označovaný ako „schengenský protokol“.⁴⁷ Zo Schengenských dohôd sa stáva systém Schengenského acquis. Môžeme teda konštatovať, že dohoda Schengen I, dohoda Schengen II, jednotlivé protokoly a dohovory o prístúpení a vykonávaní Schengenských dohôd a Schengenský protokol tvoria základnú sústavu prameňov Schengenského acquis. Medzi ďalšie pramene môžeme následne zaradiť nariadenia, smernice a rozhodnutia vydané orgánmi Európskej únie, prijaté od 1.5. 1999, kedy Amsterdamská zmluva nadobudla platnosť.

Slovenská republika pristúpila k Schengenskému acquis 1. 5. 2004 a začala ho uplatňovať 21. 12. 2007. Do dnešného dňa, 2. 4. 2020, je členmi schengenského priestoru 26 krajín, okrem Slovenskej republiky, aj Rakúsko, Belgicko, Česká republika, Dánsko, Estónsko, Fínsko, Francúzsko, Nemecko, Grécko, Maďarsko, Island, Taliansko, Lotyšsko, Lichtenštajnsko, Litva, Luxembursko, Malta, Holandsko, Nórsko, Poľsko, Portugalsko, Slovinsko, Španielsko, Švédsko a Švajčiarsko.⁴⁸

1.5.5 Migračná politika SR, legislatíva v oblasti migrácie

Na prelome druhého tisícročia bola Slovenská republika takmer výlučne krajinou, z ktorej ľudia migrovali najmä z ekonomických, sociálnych a politických dôvodov do iných krajín. Podstatnejšie zmeny nastali až vstupom Slovenskej republiky do spoločenstva Európskej únie a prijatím Schengenského acquis. Slovensko si ako členský štát EÚ musí plniť úlohu zabezpečenia migračnej politiky štátu s víziou do budúcnosti. Východiská pri tvorbe migračnej politiky predstavujú štatistické údaje, ktoré poskytujú ostatné členské štáty, taktiež legislatíva pravidelne harmonizovaná s právom EÚ.

Cieľom migračnej politiky SR je zabezpečiť ochranu národných záujmov SR a zabezpečiť splnenie cieľov a priorít v oblasti migrácie, ako aj postup pri ich zabezpečovaní zo strany jednotlivých subjektov podieľajúcich sa na realizácii migračnej politiky, vytváranie vhodných podmienok v oblasti ľudských, materiálnych a finančných zdrojov a koordináciu kompetentných inštitúcií v tejto oblasti. Zabezpečiť aktívnu účasť Slovenskej republiky na kreovaní práva Európskych spoločenstiev a Európskej únie v oblasti migrácie a následne harmonizáciu právnych predpisov EÚ s právom Slovenskej

⁴⁷EUROIURIS. *História a vývoj schengenského acquis*. [online] Dostupné na: http://www.schengen.euroiuris.sk/index.php?link=historia_vyvoj_schengen_acq [19.4.2020]

⁴⁸ SCHENGEN VISA INFO. *Schengen Area – The World's Largest Visa Free Zone*. [online] Dostupné na: <https://www.schengenvisainfo.com/schengen-visa-countries-list/> [19.4.2020]

republiky v oblasti migrácie, rozvoj inštitucionálneho rámca potrebného na implementáciu politík v tejto oblasti.⁴⁹

Podľa dokumentu Migračná politika SR s výhľadom do roku 2020 bolo zámerom migračnej politiky vytvárať vhodné podmienky v rámci legálnej migrácie s dôrazom na potrebu a schopnosť prijímať migrantov a následne ich bezproblémovú integráciu do spoločnosti. Nemenej dôležitými bodmi boj proti nelegálnej migrácii, prispievať k prijatiu spoločného európskeho azylového systému, na budovaní globálneho partnerstva s krajinami pôvodu a tranzitu v záujme posilnenia kooperácie medzi migráciou a rozvojom, a tak prispievať k zvyšovaniu kvality života obyvateľov Slovenskej republiky.⁵⁰

1.5.6 Implementácia práva EÚ

Právna úprava v medziach migračnej politiky a azylu je pravidelne novelizovaná, dopĺňaná. Ide najmä o novelizácie kedy sa preberajú novoprijaté právne akty EÚ. Medzi doteraz prebratú legislatívu EÚ v oblasti migrácii môžeme zaradiť zákon o azyle, zákon o pobyte cudzincov, zákon o službách zamestnanosti, zákon o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti.

Pobyt cudzincov na území SR upravuje zákon č. 404/2011 o pobyte cudzincov. Podľa §2 daného zákona *cudzincom je každý, kto nie je štátnym občanom Slovenskej republiky*⁵¹. Zákon o pobyte cudzincov preberá niekoľko právnych aktov EÚ, ktorých zoznam predstavuje prílohu č. 2 menovaného zákona. Ide o zosúladenie ustanovení v rámci práva na zlúčenie rodiny, štátnych príslušníkov tretích krajín a ich právneho postavenia, práva občanov Únie a rodinných príslušníkov voľne sa pohybovať a zdržiavať sa na území členských štátov, stanovenie noriem pre prijímanie žiadateľov o medzinárodnú ochranu, o podmienkach vstupu a pobytu štátnych príslušníkov tretích krajín z dôvodu ako je výskum, štúdium alebo odborné vzdelávanie, dobrovoľnícke služby, výmenné programy pre študentov.

Cudzinec môže v zmysle zákona o pobyte cudzincov požiadať o pobyt na území Slovenskej republiky a to buď pobyt trvalý, dlhodobý, prechodný alebo tolerovaný. Pri udeľovaní pobytu v SR ide o zdĺhavý proces dokladovania skutočností uvedených

⁴⁹ Ministerstvo vnútra SR. *Zámer migračnej politiky SR*. [online] Dostupné na: <http://www.minv.sk/?zamer-migracnej-politiky-slovenskej-republiky> [19.4.2020]

⁵⁰ Uznesenie vlády Slovenskej republiky č. 574 z 31. augusta 2011. [online] Dostupné na: https://www.emn.sk/phocadownload/documents/migracna_politika_sr_2020_sk.pdf [19.4.2020]

⁵¹ Zákon č. 404/2011 o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov

v zákone a finančne náročný uhrádzaním správnych poplatkov za vystavenie potvrdenia o bezúhonnosti, za overenie a úradný preklad listín vydaných v zahraničí, za udelenie pobytu.

Pre proces integrácie imigrantov do spoločnosti cieľovej krajiny je dôležitá zamestnanosť. Oblasť zamestnávania migrantov, cudzincov na Slovensku upravuje zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti. Dôležitými právnymi predpismi pri zamestnávaní cudzincov je uznávanie kvalifikácie, ktorá sa spravuje zákonom o uznaní odborných kvalifikácií, zákon o vysokých školách, zákon o štátnej správe v školstve a školskej samospráve, vyhláška MŠ SR, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o rovnocennosti dokladov o vzdelaní a o podmienkach uznania.

Napriek tomu, že zamestnávanie cudzincov je proces zdĺhavý, ktorý vyžaduje vydanie rôznych povolení, Slovensko nepresadzuje žiadne obmedzenia pohybu pracovníkov z členských krajín EÚ. Rovnaké postavenie je priznané zákonom o službách v zamestnanosti ako občanom EÚ, tak aj občanom SR v §2 ods. 2 zákona o službách v zamestnanosti - Občan členského štátu EÚ ako aj jeho rodinní príslušníci alebo štátny príslušník tretej krajiny, ktorý má v Slovenskej republike udelený pobyt štátneho príslušníka tretej krajiny s priznaným postavením osoby s dlhodobým pobytom Európskej únie, majú obdobné právne postavenie v právnych vzťahoch ako občan Slovenskej republiky, ak zákon neustanovuje inak.

Ak občan EÚ vstupuje na slovenský trh práce, prechádza len registračným procesom, štátny príslušník tretieho štátu musí absolvovať okrem iného aj povoľovací proces, ktorý je časovo zdĺhavý a finančne náročný. Povolenie na zamestnanie cudzincov vydáva Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny v mieste sídla/ bydliska budúceho zamestnávateľa. Udelenie povolenia na zamestnanie je však nedostačujúci. Vykonávať zamestnanie, o povolenie ktorého cudzinec žiada, môže až dňom platnosti povolenia na prechodný pobyt.

Podľa §21 zákona o službách zamestnanosti: *Zamestnávateľ môže zamestnávať len štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý je držiteľom modrej karty Európskej únie, má udelený prechodný pobyt na účel zamestnania na základe potvrdenia o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta, má udelené povolenie na zamestnanie a udelený prechodný pobyt na účel zamestnania, ak osobitný predpis neustanovuje inak, má udelené povolenie na zamestnanie a udelený prechodný pobyt na účel zlúčenia rodiny, má udelené povolenie na zamestnanie a udelený prechodný pobyt štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý má*

*priznané postavenie osoby s dlhodobým pobytom v členskom štáte Európskej únie, ak osobitný predpis neustanovuje inak, alebo spĺňa podmienky podľa § 23a.*⁵²

Právo na ochranu zdravia je v Slovenskej republike garantované ústavou SR. V II. hlave článok 40 uvádza: „Každý má právo na ochranu zdravia.“⁵³ Pod slovom každý môžeme rozumieť všetky fyzické osoby, ktorým sa priznávajú práva a slobody bez ohľadu na ich štátne občianstvo.

V § 11 zákona 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti je uvedé: „Každý má právo na poskytovanie zdravotnej starostlivosti.“⁵⁴ Zákon ďalej uvádza, že právo na poskytovanie zdravotnej starostlivosti sa zaručuje rovnako každému na základe uplatnenia zásady rovnakého zaobchádzania v zdravotnej starostlivosti a zároveň je zakázaná akákoľvek diskriminácia okrem iného aj z dôvodu štátnej príslušnosti.

Slovenská republika je taktiež viazaná medzinárodnými zmluvami, akou je Všeobecná deklarácia ľudských práv, Charta základných práv EÚ, Medzinárodný dohovor o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie, Medzinárodný pakt o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach a mnohé ďalšie. Vo všetkých spomenutých prameňoch nájdeme ustanovenia o ochrane zdravia alebo liečebnej starostlivosti, ktoré je Slovenská republika ako signifikant povinná dodržiavať.

1.5.7 Implementácia Schengenského acquis

Pred vstupom do Európskej únie musela Slovenská republika prijať a aplikovať Schengenský acquis. Išlo najmä o vykonávanie hraničnej kontroly osôb na vonkajších hraniciach.⁵⁵

V roku 2001 bol prijatý Schengenský akčný plán. Cieľom Schengenského akčného plánu bolo zabezpečenie kooperácie jednotlivých ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy, ktoré participovali na prijatí a aplikovaní Schengenského acquis. Ich úlohou bolo prijatie takých opatrení, ktoré by mali za následok splnenie podmienok daných EÚ, rozdelených do určitých kapitol. Súčasťou kapitoly v oblasti spravodlivosti a vnútra, ktorá bola v správe Ministerstva vnútra SR bolo Schengenské acquis.

⁵² Zákon č. 5/2004 Z.z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov. 4. 12. 2003

⁵³ Zákon č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky, 1.9. 1992

⁵⁴ Zákon č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov 21.10. 2004

⁵⁵ Ministerstvo vnútra SR. *Implementácia schengenského acquis v SR*. [online] Dostupné na: <http://www.minv.sk/?implementacia-schengenskeho-acquis-v-sr-1>[19.4.2020]

Prijatím a aplikovaním Schengenského *acquis* Slovenská republika dokázala, že je pripravená stať sa členským štátom EÚ. 1. mája 2004 nadobudla platnosť Zmluva o pristúpení SR k EÚ.

1.6 Azylové právo

Udeľovanie azylu ľuďom, ktorí utekajú z domovov do zahraničia pred prenasledovaním je jedným z najstarších znakov civilizácie. Úlohou azylového práva je pomôcť im a nájsť trvalé riešenia, vďaka ktorým budú schopní opäť si vybudovať svoje životy v dôstojnosti, bezpečnosti a v mieri.

Dohovor o právnom postavení utečencov z roku 1951 predstavuje najvýznamnejší dokument zaoberajúci sa medzinárodnou ochranou utečencov. Podľa daného Dohovoru utečencom je osoba, ktorá má oprávnené obavy pred prenasledovaním z rasových, náboženských alebo národnostných dôvodov, alebo z dôvodu príslušnosti k určitej sociálnej skupine prípadne zastávania určitých politických názorov, nemôže prijať, resp. v dôsledku uvedených obáv odmieta prijať ochranu svojho štátu.”⁵⁶

Právo na azyl je zakotvené v Charte základných práv EÚ v článku 18, ktorý uvádza že, právo na azyl je zaručené dodržaním pravidiel Ženevského dohovoru z roku 1951 a Protokolu z 31.1. 1967, ktoré sa týkajú postavenia utečencov a sú v súlade so Zmluvou o Európskej únii a so Zmluvou o fungovaní Európskej únie.⁵⁷

Ďalším prameňom azylového práva je Všeobecná deklarácia ľudských práv, ktorá zakotvuje právo každého vyhľadať a získať v iných krajinách azyl pred prenasledovaním.⁵⁸

Medzi najdôležitejšie pramene azylového práva v kontexte EÚ môžeme zaradiť *Dublinský systém*. Tento systém zaručuje určenie jedného štátu príslušného na posúdenie žiadosti cudzinca o udelenie medzinárodnej ochrany, hoci je žiadosť podaná v ktoromkoľvek štáte EÚ, alebo v Nórsku, Islande, Lichtenštajnsku a Švajčiarsku. Cieľom je odstrániť negatívne javy azylového konania, ako je „*asylum shopping*“ (kedy prebieha azylové konanie vo viacerých krajinách súbežne alebo nasledovne) alebo „*refugee in orbit*“ (kedy sa za príslušný na prejednanie žiadosti nepovažuje žiadny štát). Dublinský systém tak predstavuje istotu uplatnenia tzv. princípu „*one-chance-only*“. Ide o to, že žiadateľ o udelenie medzinárodnej ochrany má právo na prejednanie jeho žiadosti iba v

⁵⁶ UNHCR. *Utečenci/Azylanti: Útek z nebezpečenstva*. [online] Dostupné na: <https://www.unhcr.org/sk/91-skkomu-pomahameutececenci-azylanti-html.html> [19.4.2020]

⁵⁷ CHARTA ZÁKLADNÝCH PRÁV EURÓPSKEJ ÚNIE (2016/C 202/02)

⁵⁸ VŠEOBECNÁ DEKLARÁCIA ĽUDSKÝCH PRÁV

jednom členskom štáte EÚ.⁵⁹ V dôsledku migračnej krízy, ktorá vypukla v roku 2015 je Dublinský systém predmetom mnohých rokovaní Rady a hovorí sa o jeho reforme, ktorej cieľom by malo byť lepšie rozdeľovanie žiadostí o azyl medzi členské štáty a zaistenie včasného spracovania žiadostí.

Právny rámec slovenského azylového práva je sústredený najmä v zákone 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene (ďalej „zákon o azyle“). V zákone je transponovaných niekoľko smerníc Rady EÚ. Zákon o azyle sa stal účinným 1. januára 2003 upravuje najmä konanie o azyle, ustanovuje postup pri poskytovaní dočasného útočiska, určuje práva a povinnosti žiadateľov o udelenie azylu, azylantov, cudzincov, ďalej ustanovuje pôsobnosť orgánov verejnej moci na úseku azylu, upravuje integráciu azylantov do spoločnosti, upravuje pobyt v azylových zariadeniach. Ďalším prameňom azylového práva je zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov.

Základ však tvorí článok 53 Ústavy SR: *„Slovenská republika poskytuje azyl cudzincom prenasledovaným za uplatňovanie politických práv a slobôd. Azyl možno odoprieť tomu, kto konal v rozpore so základnými ľudskými právami a slobodami.“*⁶⁰

Pod pojmom právo na azyl môžeme rozumieť právo štátu poskytnúť prenasledovanej osobe azyl, právo prenasledovanej osoby žiadať o azyl a právo prenasledovanej osoby na poskytnutie azylu.⁶¹

Je dôležité aby sme rozlišovali medzi pojмами žiadateľ o azyl a azylant, resp. utečenec. Podľa úradu Vysokého komisára OSN pre utečencov žiadateľom o azyl je osoba, ktorá tvrdí, že je utečenec a hľadá medzinárodnú ochranu pred prenasledovaním alebo vážnym bezpráviem v krajine svojho pôvodu. Každý utečenec/azylant je spočiatku žiadateľom o azyl. Nie však každému žiadateľovi je v konečnom dôsledku udelený azyl. Žiadatelia o azyl sú teda osoby, ktoré čakajú na ukončenie ich azylového konania.⁶²

Zákon o azyle definuje žiadateľa ako cudzinca, ktorý na útvare Policajného zboru vyhlási, že žiada o udelenie azylu alebo o poskytnutie doplnkovej ochrany na území Slovenskej republiky. Za azylanta považuje cudzinca, ktorému bol Ministerstvom vnútra

⁵⁹ GIERTL, Adam, ed. *Aktuálne otázky migrácie z pohľadu medzinárodného práva s osobitným zreteľom na Chartu práv Európskej únie: zborník príspevkov z IX. ročníka študentského Sympózia z medzinárodného a európskeho práva*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2016. s.15. ISBN 9788081524356.

⁶⁰ Zákon č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky, 1.9. 1992

⁶¹ GIERTL, Adam, ed. *Aktuálne otázky migrácie z pohľadu medzinárodného práva s osobitným zreteľom na Chartu práv Európskej únie: zborník príspevkov z IX. ročníka študentského Sympózia z medzinárodného a európskeho práva*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2016. s.18. ISBN 9788081524356.

⁶² UNHCR. *Žiadatelia o azyl: Ľudia hľadajúci medzinárodnú ochranu*. [online] Dostupné na: <https://www.unhcr.org/sk/93-skkomu-pomahameziadatelia-o-azyl-html.html> [19.4.2020]

Slovenskej republiky udelený azyl, pričom pod pojmom azyl zákon rozumie ochranu cudzinca pred prenasledovaním z dôvodov uvedených v medzinárodnej zmluve. Namiesto azylu môže byť žiadateľovi o azyl poskytnutá doplnková ochrana, ktorá sa poskytuje subsidiárne k azylu, to znamená, že na to aby bola poskytnutá doplnková ochrana musí byť odmietnutá žiadosť na poskytnutie azylu. Doplnková ochrana sa udeľuje štátnym príslušníkom tretích krajín, ktorí podľa Ženevského dohovoru nie sú utečencami. Doplnková ochrana je podľa zákona o azyle ochrana pred závažným bezprávím v krajine pôvodu.

Konanie o udelenie azylu sa začína vyhlásením cudzinca, že žiada o udelenie azylu alebo o poskytnutie doplnkovej ochrany. Konanie sa nezačne, ak vyhlásenie urobil cudzinec, ktorý už je žiadateľom, alebo ak vyhlásenie podá maloletá osoba.⁶³

Z uvedeného §3 zákona o azyle vyplýva že sa nedá požiadať o azyl v Slovenskej republike mimo územia Slovenskej republiky, napríklad na zastupiteľskom úrade. Starostlivosť o žiadateľa o azyl na seba preberá migračný úrad, ktorý mu zároveň poskytne sociálnu pomoc v priebehu jeho pobytu v azylovom zariadení, kým konanie o udelení azylu nie je ukončené rozhodnutím o udelení alebo neudelení azylu. Sociálna pomoc a vhodné podmienky v azylových zariadeniach sú garantované ustanoveniami v zákone o azyle.

Žiadateľ o azyl následne prejde vstupným pohovorom s povereným zamestnancom ministerstva. Žiadateľ je povinný odpovedať na všetky otázky pravdivo, zároveň je poučený o svojich právach a povinnostiach a možných dôsledkoch v prípade ich porušenia. Žiadateľovi o azyl je vydaný preukaz žiadateľa, ktorý sa považuje za doklad totožnosti v prípade ak mu boli odobraté ostatné doklady o totožnosti.

Azyl udeľuje ministerstvo podľa §8–10 - ak má žiadateľ v krajine pôvodu opodstatnené obavy z prenasledovania z rasových, národnostných, politických, náboženských dôvodov a vzhľadom na tieto obavy sa nemôže alebo nechce vrátiť do tohto štátu, alebo je v krajine pôvodu prenasledovaný za uplatňovanie politických práv a slobôd. Udelenie azylu z humanitných dôvodov, aj keď sa v konaní nezistia dôvody podľa § 8. Ministerstvo na účel zlúčenia rodiny udelí azyl manželovi azylanta, slobodným deťom azylanta, rodičom slobodného azylanta mladšieho ako 18 rokov, dieťaťu narodenému azylantke na území Slovenskej republiky,⁶⁴ za predpokladu že sú splnené podmienky uvedené v jednotlivých paragrafoch.

⁶³ Zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov, 20.6. 2002

⁶⁴ Zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov, 20.6. 2002

Žiadateľ, ktorému bol udelený azyl sa stáva azylantom, čiže cudzincom ktorému bol udelený trvalý pobyt na území SR. Policajný útvar vyhotoví azylantovi potrebné doklady.

Dôležitú úlohu v konaní o udelení azylu zastáva Úrad vysokého komisára OSN pre utečencov (ďalej len „UNHCR“). Prioritou UNHCR je ochrana základných práv utečencov. UNHCR usiluje hlavne o to, aby mal každý utečenec právo na azyl, našiel bezpečné miesto pre život v inej krajine, prípadne mal možnosť dobrovoľne sa vrátiť do svojej krajiny. UNHCR ponúka svoju pomoc každému utečencovi bez ohľadu na pohlavie, rasu, náboženské či politické názory, pričom zvýšenú pozornosť venuje tým najzraniteľnejším.

UNHCR zabezpečuje prístup utečencom na územie Slovenskej republiky a k azylovému konaniu, neustále monitoruje a zlepšuje podmienky pre život utečencov, zabezpečuje, aby sa s utečencami zaobchádzalo s rešpektom a dbá na to, aby im bolo zabezpečené spravodlivé azylové konanie. Dbá na to, aby azylová legislatíva a práca úradov boli v súlade s medzinárodnými právnymi štandardmi, na hľadanie dlhodobu udržateľných riešení prostredníctvom fungujúcej integrácie a presídľovania a na vytvorenie priateľskej spoločenskej atmosféry voči utečencom. Bojuje proti xenofóbnym a rasistickým postojom.⁶⁵

Ministerstvo na základe zákona o azyle spolupracuje s UNHCR v priebehu konania o azyle. UNHCR má právo byť v spojení so žiadateľom, v konaní môže predkladať svoje stanoviská. V prípade, že s tým účastník konania súhlasí, UNHCR sa môže zúčastniť konania o azyle, nahliadnuť do spisu, môže mu byť oznámené rozhodnutie v konaní o azyle.

V konaní o azyle a pri poskytovaní doplnkovej ochrany ministerstvo spolupracuje okrem s UNHCR aj s Medzinárodnou organizáciou pre migráciu a s mimovládnymi organizáciami.

⁶⁵UNHCR. *UNHCR v Slovenskej republike*. [online] Dostupné na: <https://www.unhcr.org/sk/152-skonasunhcr-v-slovenskej-republike-html.html> [19.4.2020]

2 Ciele práce a metodika práce a

Primárnym cieľom našej bakalárskej práce je získať prehľad o migrácii a poukázať na všetky aspekty spojené s migráciou. V teoretickej časti rozoberáme tému migrácie od základov, teda definujeme pojem migrácia, migrant, utečenec a azylant. Klasifikujeme migráciu podľa jednotlivých typov a motivačných faktorov, objasňujeme jednotlivé teórie migrácie. Vysvetľujeme migráciu aj z právneho hľadiska, či už ide o úpravu migrácie Radou Európy alebo aké opatrenia boli prijaté v rámci spoločenstva EÚ na reguláciu migrácie. Objasňujeme udalosti spojené s migračnou krízou, ktorá prepukla v roku 2015 a jej dopady sú prítomné až dodnes. Okrem EÚ rozoberáme aj prijatie Schengenského aquis a to jednak jeho vývoj, hlavný cieľ a taktiež jeho implementáciu v SR. Poukazujeme aj na implementáciu práva EÚ spojeného s migráciou do slovenského právneho poriadku. Osobitnú podkapitolu venujeme migračnej politike SR a ďalšiu azylovému právu.

V praktickej časti je naším hlavným cieľom analyzovať vývoj migrácie v SR. Podrobne analyzujeme nelegálnu migráciu, dôraz kladieme na roky 2004 až 2008, kedy SR vstupuje do spoločenstva EÚ a súbežne začína uplatňovať Schengenský aquis, rovnako významné sú pre nás aj roky 2014 až 2019, kedy pozorujeme vplyv migračnej krízy, prijímaných opatrení a ich vplyv na súčasné čísla nelegálnej migrácie. Následne sa zameriavame na postupný vývoj azylu taktiež od roku 2004 až po marec roku 2020. Analyzujeme zamestnávanie cudzincov na území SR, ich štátnu príslušnosť, pohlavie alebo školské vzdelanie, aby sme zistili či sa v SR zamestnávajú aj vzdelaní cudzinci (*braingain*) alebo iba manuálne pracujúci robotníci.

Na dosiahnutie uvedených cieľov sme v teoretickej časti využili najmä knižné zdroje. Rovnako tak dôležitá pre nás bola aj právna úprava EÚ a právna úprava SR. V teoretickej časti sme využili súbor metód skúmania, ktoré nám pomohli extrahovať najrelevantnejšie informácie z knižných ale aj internetových zdrojov.

V praktickej časti sme pri analýze nelegálnej migrácie, vývoja azylu a zamestnávania cudzincov na území SR využili hlavne metódu analýzy, kedy sme sledovali vývoj v jednotlivých rokoch, zbierali informácie, ktoré sme následne triedili a interpretovali. Napokon sme využili metódu komparácie a údaje z jednotlivých rokov sme medzi sebou porovnávali.

3 Vývoj migrácie v Slovenskej republike

S migráciou sa spája mnoho ďalších javov, kedy nejde len o pohyb z jedného miesta na druhé. Migrácia je spojená s azylom, zamestnávaním cudzincov, nelegálnym pohybom alebo pobytom na území určitého štátu. V nasledujúcich kapitolách si priblížime vývoj týchto javov v priebehu rokov na území SR.

Ku koncu roka 2019 bolo v Slovenskej republike 143 075 platných pobytov pre cudzincov. Z toho 57 248 boli občania EÚ a 85 827 boli štátni príslušníci tretích krajín, kde 66 964 cudzincov malo prechodný pobyt, 18 812 cudzincov malo trvalý pobyt a 51 cudzincov malo tolerovaný pobyt.⁶⁶

3.1 Nelegálna migrácia

Doposiaľ nejestvuje všeobecná definícia pojmu nelegálnej migrácie, avšak základom väčšiny takýchto definícií je pohyb migrantov cez hranice iného štátu a ich následný pobyt na území tohoto štátu v rozpore so zákonmi, alebo pobyt či práca na území tohoto štátu v rozpore s jeho zákonmi.⁶⁷

Slovenská republika si od svojho vzniku prešla rozličnými fázami v oblasti nelegálnej migrácie. V období rokov 1993-1997 bol objem nelegálne migrujúcich cudzincov minimálny, Slovensko nevnímali ako cieľovú krajinu a nelegálny prechod cez hranice SR bol využívaný limitovane. Následne v roku 1998 až v roku 2000 SR zaznamenala pohyb migrantov cez svoje územie a to najmä z východných krajín smerom na západ kontinentu. Značný nárast nelegálnej migrácie na území SR nastal v rokoch 2001 až 2003, kedy sa počet zadržaných nelegálnych migrujúcich cudzincov zvýšil až 7-násobne oproti roku 1993 a stúpol až na 15,5 tisíc zadržaných nelegálnych migrantov. Takýto vývoj bol determinovaný najmä rozvojom migračných tokov z ázijských krajín do Európy a taktiež rozkvet fungujúcej siete prevádzачov v SR ale aj náročnou ochranou slovensko-ukrajinskej štátnej hranice.⁶⁸ V Slovenskej republike sa problematikou nelegálnej migrácie zaoberá Úrad hraničnej a cudzineckej polície SR (ďalej ÚHCP).

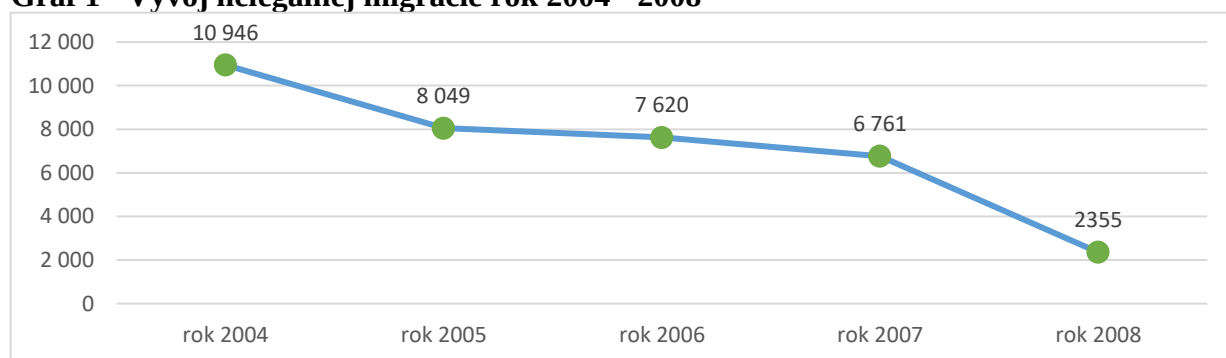
⁶⁶PPZ – ÚHCP. *Štatistický prehľad legálnej a nelegálnej migrácie v SR*. [online] Dostupné na: <https://www.minv.sk/?rok-2019-1> [30.4.2020]

⁶⁷ DIVINSKÝ, Boris. *Migračné trendy v Slovenskej republike po vstupe krajiny do EÚ (2004-2008)*. Bratislava: IOM Medzinárodná organizácia pre migráciu, 2009. s. 59. ISBN 9788097027421.

⁶⁸ DIVINSKÝ, Boris. *Zahraničná migrácia v Slovenskej republike: Stav, trendy, spoločenské súvislosti*. Bratislava: Friedrich Ebert Stiftung a Výskumné centrum Spoločnosti pre zahraničnú politiku, n.o., 2005. s. 29. ISBN 8089149049.

Ako sme už spomínali nelegálnu migráciu tvoria dve zložky. Prvou zložkou je neoprávnené prekročenie štátnej hranice a druhou zložkou je neoprávnený pobyt osôb a území cudzej krajiny. ÚHCP SR charakterizujú neoprávnené prekročenia štátnej hranice ako konania cudzincov, ktorí neoprávnene prekročili alebo sa pokúsili prekročiť hranicu SR bez ohľadu na smer prekročenia a neoprávnený pobyt na území SR zahŕňa konania cudzincov, ktorí sa v krajine zdržiavajú v rozpore so zákonom bez ohľadu na skutočnosť, či predtým vstúpili alebo sa zdržiavali na území SR oprávnene alebo neoprávnene.⁶⁹

Graf 1 - Vývoj nelegálnej migrácie rok 2004 - 2008

Zdroj: www.minv.sk/?rocenky (ÚHCP), vlastné spracovanie (30.04.2020)

Ako je možné vidieť na grafe č. 1 od roku 2004, teda od vstupu SR do EÚ do roku 2007 sa nelegálna migrácia postupne znižovala. Z pôvodného počtu 10946 v roku 2004 klesla nelegálna migrácia v roku 2007 na počet 6761. 21. decembra 2007 začala SR uplatňovať Schengenský aquis, kedy služba hraničnej polície Policajného zboru ukončila vykonávanie hraničných kontrol na hraniciach s Poľskom, Českou republikou, Rakúskom a Maďarskom.⁷⁰ Následne v roku 2008 nastal markantný pokles nelegálnej migrácie na území SR, kedy klesol až na počet 2355.

Tabuľka 1- Neoprávnené prekročenie štátnej hranice SR rok 2008 TOP 10

Štátna príslušnosť	Počet	Štátna príslušnosť	Počet
Moldavsko	353	India	42
Gruzínsko	203	Bangladéš	41
Pakistan	105	Čína	38
Rusko	90	Ukrajina	34
Afganistan	73	Arménsko	17

Zdroj: www.minv.sk/?rok-2008-1 (ÚHCP - 30.04.2020)

⁶⁹ KOVÁČOVÁ, Lucia - Martina VACKOVÁ - Stanislav KRIŽOVSKÝ. *Nelegálna migrácia v kontexte preventívnych aktivít*. Košice: Vysoká škola bezpečnostného manažérstva v Košiciach, 2017. s.11. ISBN 9788081850271.

⁷⁰ Ministerstvo vnútra SR. *Slovensko v Schengene*. [online] Dostupné na: <http://www.minv.sk/?schengen-1> [19.4.2020]

V roku 2008 štátnu hranicu nelegálne prekročilo spolu 1034 migrantov.⁷¹ Na základe údajov v tabuľke č. 1 možno vidieť, že medzi najpočetnejších nelegálnych migrantov patrili migranti z Moldavska, Gruzínska, Pakistanu, Ruska, Afganistanu, Indie, Bangladéšu, Číny, Ukrajiny a Arménska. Okrem nelegálneho pohybu na hraniciach bol zaznamenaný aj nelegálny pobyt na území SR a to v celkovom počte 1321⁷². Najpočetnejšou skupinou, ktorá sa na území SR zdržiavala nelegálne boli ukrajinský migranti v počte 574, následne moldavskí migranti v počte 123. Medzi ďalšie početné skupiny patria Pakistanci, Indi, Rusi, Afganistanci, Kórejci, či Vietnamci.

Tabuľka 2 Neoprávnený pobyt na území SR rok 2008 TOP 8

Štátna príslušnosť	Počet	Štátna príslušnosť	Počet
Ukrajina	574	Rusko	74
Moldavsko	123	Afganistan	64
Pakistan	84	Kórejská republika	55
India	80	Vietnam	43

Zdroj: www.minv.sk/?rok-2008-1 (ÚHCP - 30.04.2020)

Rok 2015 priniesol mierny nárast oproti roku 2014, kedy nelegálna migrácia z počtu 1304 stúpila na počet 2535⁷³. Medzi najpočetnejšiu skupinu patrili opäť ukrajinský migranti ako môžeme vidieť v tabuľke č. 3. Nasledujú však migranti zo Sýrie, Afganistanu či Iraku. Dôvod náhleho nárastu je už spomínaná migračná kríza, ktorá zasiahla skoro celú Európu, kedy z vojnou spustošených krajín unikali ľudia na lodiach po moriach alebo v kamiónoch.

Tabuľka 3 – Nelegálna migrácia (celkový počet) rok 2015 TOP 10

Štátna príslušnosť	Počet	Štátna príslušnosť	Počet
Ukrajina	867	Pakistan	57
Sýria	582	Srbsko	46
Afganistan	265	Rusko	44
Irak	146	Bangladéš	25
Kosovo	120	Vietnam	23

Zdroj: www.minv.sk/?rok-2015-1 (ÚHCP - 30.04.2020)

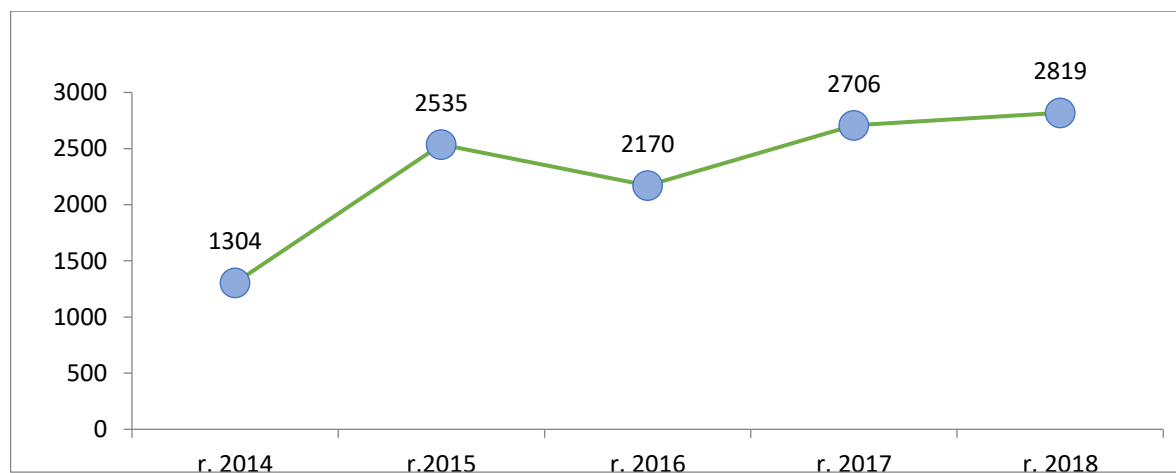
⁷¹ PPZ – ÚHCP. *Štatistický prehľad legálnej a nelegálnej migrácie v SR*. [online] Dostupné na: www.minv.sk/?rok-2008-1 [30.4.2020]

⁷² PPZ – ÚHCP. *Štatistický prehľad legálnej a nelegálnej migrácie v SR*. [online] Dostupné na: www.minv.sk/?rok-2008-1 [30.4.2020]

⁷³ PPZ – ÚHCP. *Štatistický prehľad legálnej a nelegálnej migrácie v SR*. [online] Dostupné na: www.minv.sk/?rok-2015-1 [30.4.2020]

Na grafe č. 2 môžeme vidieť ako sa nelegálna migrácia menila od začiatku migračnej krízy. V roku 2016 opäť nastal mierny pokles, kedy nelegálna migrácia klesla na celkový počet 2170. V danom roku bolo viac ako 50% nelegálnych migrantov opäť z Ukrajiny v celkovom počte 1 234.⁷⁴ Po roku 2016 však čísla nelegálnej migrácie opäť rastú. V roku 2017 nelegálna migrácia dosiahla celkový počet 2706 a v roku 2018 opäť porástla na 2819.

Graf 2 Nelegálna migrácia rok 2014 - 2018

Zdroj: www.minv.sk/?rocenky (ÚHCP), vlastné spracovanie (30.04.2020)

K decembru 2019 celkový počet nelegálnej migrácie klesol na 2190. Z toho v 1977 prípadoch išlo o nepovolený pobyt a zvyšných 213 prípadov sa týkalo nelegálneho pohybu na hraniciach.⁷⁵ Ako znázorňuje graf č.3 nepovolený pobyt v roku 2019 predstavoval až 90% z celkovej hodnoty nelegálnej migrácie. Medzi najpočetnejšie skupiny patrili migranti z Ukrajiny, Afganistanu, Srbska, Iránu či Vietnamu.

Tabuľka 4 Nelegálna migrácia (celkový počet) rok 2019 – TOP 5

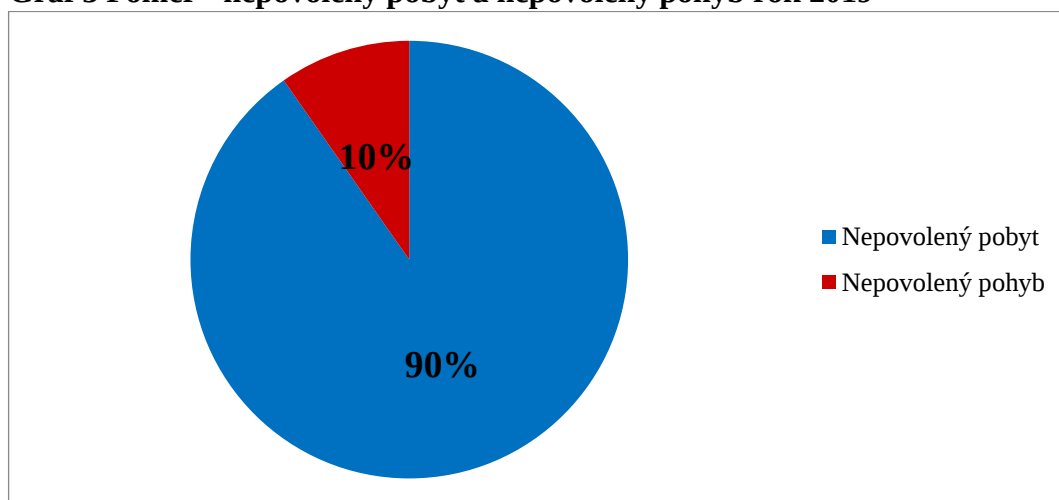
Štátna príslušnosť	Počet
Ukrajina	867
Afganistan	582
Srbsko	265
Irán	146
Vietnam	120

Zdroj: <https://www.minv.sk/?rok-2019-1>

⁷⁴ PPZ – ÚHCP. *Štatistický prehľad legálnej a nelegálnej migrácie v SR*. [online] Dostupné na: <https://www.minv.sk/?rok-2016-1> [30.4.2020]

⁷⁵ PPZ – ÚHCP. *Štatistický prehľad legálnej a nelegálnej migrácie v SR*. [online] Dostupné na: <https://www.minv.sk/?rok-2019-1> [30.4.2020]

Graf 3 Pomer - nepovolený pobyt a nepovolený pohyb rok 2019

Zdroj: www.minv.sk/?rocenky (ÚHCP), vlastné spracovanie (30.04.2020)

Ako môžeme vidieť v tabuľkách, v posledných rokoch nelegálnej migrácií na území SR dominovali ukrajinský nelegálni migranti. Na slovensko-ukrajinskej hranici pretrvávajú už niekoľko rokov problémy s nelegálnou migráciou, pašovaním tovaru najmä tabakových výrobkov, či prevádzacetvom. Slovenská republika v spolupráci s Ukrajinou vykonávajú spoločné hliadky na slovensko-ukrajinskej štátnej hranici.⁷⁶

Nezastupiteľné miesto pri regulácii nelegálnej migrácie zastávajú readmisné dohody. Slovenská republika uplatňuje readmisné dohody na úrovni spoločenstva EÚ alebo bilaterálne readmisné dohody, ktoré SR uzatvorila s vybranými krajinami pôvodu cudzincov. V dôsledku dynamického vývoja migrácie je dôležité neustále revidovanie súčasných readmisných dohôd a rovnako dôležité je uzatváranie nových dohôd. Významnú úlohu zohráva aj spolupráca so zastupiteľskými úradmi tretích krajín, ktorých občania sú najčastejšie vyhost'ovaní a nepretržite zdokonaľovať systém kontroly plnenia podmienok návratovej asistencie zo strany príjemcov.⁷⁷

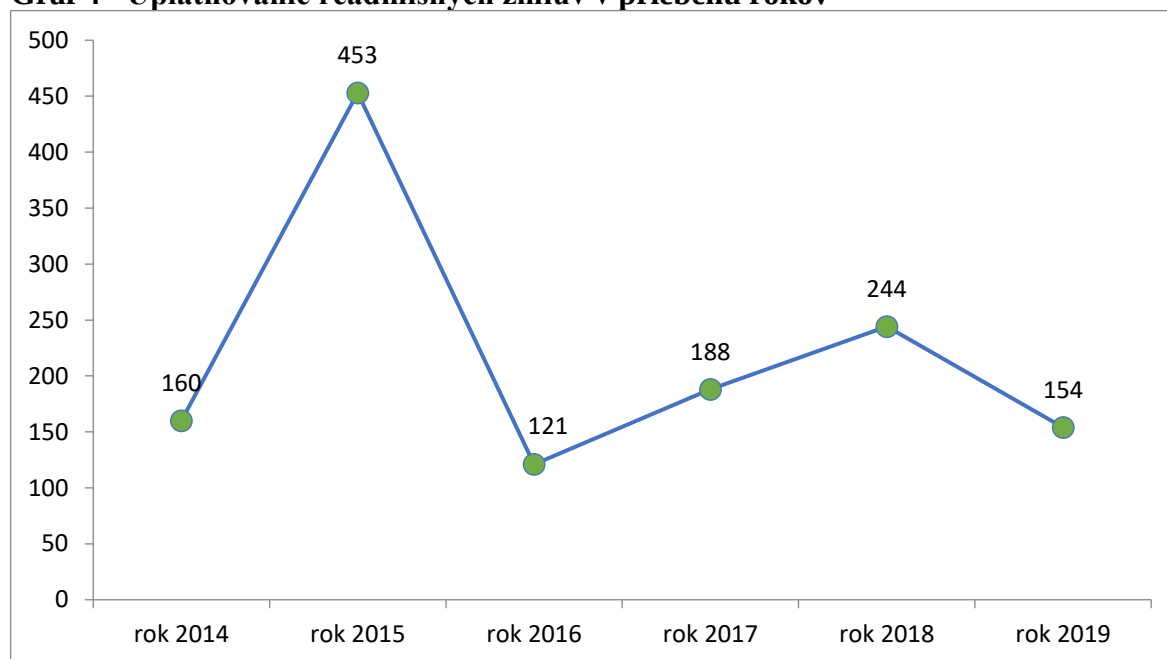
Za posledných 6 rokov Slovenská republika prostredníctvom readmisných dôhod premiestnila až 1320 nelegálnych migrantov do nových krajín. Ako môžeme vidieť na grafe č. 4 v roku 2015 bolo zo SR premiestnených až 453 nelegálnych migrantov a z toho

⁷⁶ Úrad vlády SR. *Správa o činnosti hlavného hraničného splnomocnenca Slovenskej republiky za rok 2017*. [online] Dostupné na: <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/22709/1> [30.4.2020]

⁷⁷ Ministerstvo vnútra SR. *Zámer migračnej politiky SR*. [online] Dostupné na: <https://www.minv.sk/?zamer-migracnej-politiky-slovenskej-republiky> [30.4.2020]

až 200 osôb bolo pôvodom zo Sýrie, nasledovalo 97 Afganistáncov a ďalších 26 bolo z Iraku.⁷⁸ Niet pochýb, že migračná kríza zasiahla aj Slovenskú republiku.

Graf 4 - Uplatňovanie readmisných zmlúv v priebehu rokov

Zdroj: www.minv.sk/?rocenky (ÚHCP), vlastné spracovanie (30.04.2020)

3.2 Vývoj azylu

V roku 2004 Slovenská republika vsúpila do spoločenstva Európskej únie. V tom istom roku SR zaznamenala rekordný počet žiadostí o azyl od svojho vzniku až dodnes. V roku 2004 bolo zaznamenaných 11395 žiadateľov o azyl, avšak iba 15 žiadateľom bol priznaný štatút. Pri 11782 žiadostiach bolo konanie zastavené a štatút sa nepriznal až 1592 žiadateľom o azyl.

Tabuľka č. 5 nám ukazuje ako sa vyvíjal počet žiadateľov o azyl a počet priznaných a nepriznaných štatútov, zastavené konanie a doplnková ochrana. Po roku 2004 začal počet žiadostí o azyl postupne klesať, mierny nárast sme zaznamenali v roku 2012, kedy bol nárast žiadateľov takmer o 50% oproti roku 2011.

⁷⁸ PPZ – ÚHCP. *Štatistický prehľad legálnej a nelegálnej migrácie v SR*. [online] Dostupné na: www.minv.sk/?rok-2015-1 [30.4.2020]

Tabuľka 5 - Žiadosti o azyl, udelenie a neudelenie azylu

ROK	Žiadatelia o azyl	Nepriznaný štatút	Zastavené konanie	Priznaný štatút	Doplnková ochrana
31.12.2004	11395	1592	11782	15	-
31.12.2005	3549	827	2930	25	-
31.12.2006	2849	861	1940	8	-
31.12.2007	2643	1177	1693	14	82
31.12.2008	909	416	457	22	66
31.12.2009	822	330	460	14	98
31.12.2010	541	180	361	15	57
31.12.2011	491	186	270	12	91
31.12.2012	732	334	383	32	104
31.12.2013	441	124	352	15	34
31.12.2014	331	197	163	14	99
31.12.2015	330	124	148	8	41
31.12.2016	146	82	35	167	12
31.12.2017	166	77	73	29	25
30.12.2018	178	127	69	5	37
31.12.2019	232	93	177	9	19
31.01.2020	19	7	8	0	5

Zdroj: MINV SR, <https://www.minv.sk/?statistiky-20&subor=365036>

Ako môžeme vidieť na tabuľke č. 5 nie každý, kto požiada o azyl, ho v skutočnosti aj dostane. Dôvody sa líšia. Niektorí cudzinci nechcú zostať v SR a opúšťajú územie SR ešte pred skončením azylového procesu, u ďalších sa ukáže, že nejde o skutočných utečencov, ale o cudzincov migrujúcich za prácou, ktorí na azyl nemajú nárok. Napriek tomu, že obdobná situácia je vo viacerých krajinách, Slovensko patrí medzi krajiny, ktoré udeľujú najmenej azylov.⁷⁹

V rokoch 2015 a 2016, teda v čase utečeneckej krízy, bolo na Slovensku podaných 330 žiadostí v roku 2015 a iba 146 žiadostí v roku 2016. Kým v roku 2015 bolo priznaných len 8 štatútov, v roku 2016 sme zaznamenali rekordný počet priznaných štatútov, ktorých počet bol 167, čo je stále veľmi nízke číslo v porovnaní s ostatnými krajinami.

Podľa údajov tabuľky č.5 môžeme postrehnúť, že od roku 2016 sa počet žiadostí pomaly zvyšuje. V roku 2017 to bolo 166 žiadostí, 29 bol priznaný štatút a doplnková ochrana bola poskytnutá v počte 25. V roku 2018 počet žiadateľov stúpol na 178 a ku

⁷⁹ GALLOVÁ KRIGLEROVÁ, Elena – VYLITOVÁ, Romana. *MULTI-KULTI na školách: Metodická príručka pre multikultúrnú výchovu: Migranti*. [elektronický zdroj] Dostupné na: <https://ec.europa.eu/migrant-integration/librarydoc/multi-kulti-na-kolach-metodicka-priruka-multikulturej-vychovy> [30.4. 2020]

koncu roka 2019 ich bolo už 232. Kým počet žiadostí pomaly stúpol počet priznaných štatútov klesol, v roku 2018 ich bolo iba 5 a v roku 2019 ich bolo 9.

V januári 2020 bolo evidovaných 19 žiadostí o azyl, 7 žiadostí o azyl bolo už odmietnutých a doplnková ochrana bola poskytnutá 5 žiadateľom.

3.3 Zamestnávanie cudzincov na území SR

Tak ako sme spomínali v kapitole o motivačných faktoroch migrácie, pracujúci migranti predstavujú prínos pre cieľovú krajinu hlavne ich podielom na rozvoji národného hospodárstva a sú zdrojom flexibilnej a produktívnej pracovnej sily. Rovnako tak je pre cieľovú krajinu výhodné ak prichádzajú vysoko kvalifikovaní imigranti.

V priebehu rokov sa štruktúra zamestnávaných cudzincov na území SR menila a ich počet postupne narastal. Vďaka pozitívnemu ekonomickému vývoju a narastajúcej emigrácie Slovákov do zahraničia sa vytvárajú pracovné príležitosti pre cudzincov na slovenskom trhu práce. Tabuľka č.6 predstavuje údaje o počte cudzincov z tretích krajín s povolením na zamestnanie, ktorí nie sú občania EÚ a nedisponujú informačnou kartou.

Tabuľka 6 - Zamestnávanie cudzincov z tretích krajín podľa štátnej príslušnosti 31.12.2004 TOP17⁸⁰

Štátna príslušnosť	Počet	Štátna príslušnosť	Počet
Brazília	38	Malajzia	11
Bulharsko	28	Nemecko	24
Čína	36	Poľsko	15
Chorvátsko	31	Rumunsko	33
India	35	Rusko	55
Japonsko	35	Spojené štáty americké	187
Juhoslavia	17	Turecko	32
Kanada	20	Ukrajina	311
Kórejská republika	49	SPOLU	1106

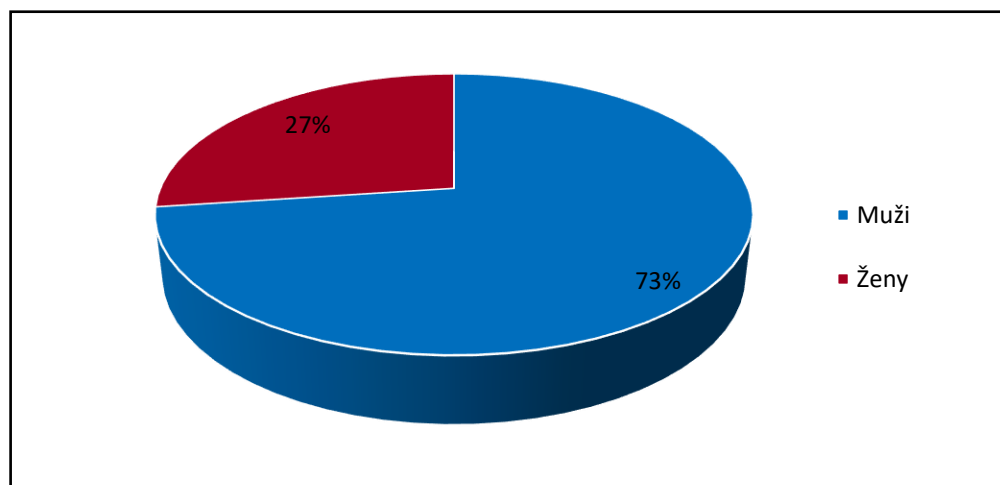
Podľa tabuľky č. 6, môžeme vidieť, že koncom roka 2004 na našom pracovnom trhu bolo najviac ukrajinských pracovníkov a to v počte 311, nasledovali pracovníci zo Spojených štátov v počte 187. V roku 2004 bolo u nás ďalej 55 ruských pracovníkov, 49 pracovníkov z Kórejskej republiky a 36 pracovníkov z Číny. Okrem týchto piatich

⁸⁰ÚPSVR SR. Zamestnávanie cudzincov – štatistiky. [online] Dostupné na: https://www.upsvr.gov.sk/statistiky/zamestnavanie-cudzincov-statistiky.html?page_id=10803 [30.4. 2020]

národností sa u nás zamestnávali aj cudzinci z Brazílie, Bulharska, Chorvátska, Japonska, Kanady, Nemecka, Rumunska ale aj z Malajzie či Turecka.

Spolu bolo koncom roka 2004 na území SR zamestnaných 1106 cudzincov s povolením na zamestnanie, z toho 806 bolo mužov a 300 bolo žien. Cudzinci mužského pohlavia tvorili až 73 % z celkového počtu zamestnaných cudzincov, kým cudzinci ženského pohlavia predstavovali iba 27 % z celkového počtu zamestnaných cudzincov, tak ako môžeme vidieť na grafe č. 1.

Graf 5 - zamestnávanie cudzincov podľa pohlavia k 31.12. 2004⁸¹

Po našom vstupe do Európskej únie sa začal na Slovensku uplatňovať princíp voľného pohybu osôb. Podstata tohoto princípu spočíva v tom, že občan Európskej únie a jeho rodinní príslušníci môžu vstupovať na pracovný trh za rovnakých podmienok ako nášho vstupujú občania Slovenskej republiky.⁸²

Na slovenský trh práce mohli prostredníctvom informačnej karty vstupovať občania Európskej únie. Na základe údajov tabuľky č.7 najpočetnejšou skupinou boli pracovníci zo susednej Českej republiky v počte 631, následne 325 pracovníkov z Nemecka a 316 pracovníkov z Poľska.

⁸¹ ÚPSVR SR. *Zamestnávanie cudzincov – štatistiky*. [online] Dostupné na:

https://www.upsvr.gov.sk/statistiky/zamestnavanie-cudzincov-statistiky.html?page_id=10803 [30.4. 2020]

⁸² GALLOVÁ KRIGLEROVÁ, Elena – VYLITOVÁ, Romana. MULTI-KULTI na školách: Metodická príručka pre multikultúrnú výchovu: Migranti. [elektronický zdroj] s.200. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/migrant-integration/librarydoc/multi-kulti-na-kolach-metodicka-priruka-multikulturej-vychovy> [30.4. 2020]

Tabuľka 7 – Počet cudzincov s info. kartou – občanov EÚ/EHP k 31.12 2004 – TOP 15⁸³

Štát	Spolu	Muži	Ženy
Belgicko	30	27	3
Česko	631	489	142
Dánsko	32	31	1
Francúzsko	216	175	41
Holandsko	21	20	1
Írsko	22	14	8
Maďarsko	91	71	20
Nemecko	325	301	24
Poľsko	316	222	94
Rakúsko	129	116	13
Slovinsko	15	12	3
Španielsko	34	21	13
Švédsko	17	15	2
Taliansko	70	65	5
Veľká Británia	152	113	39

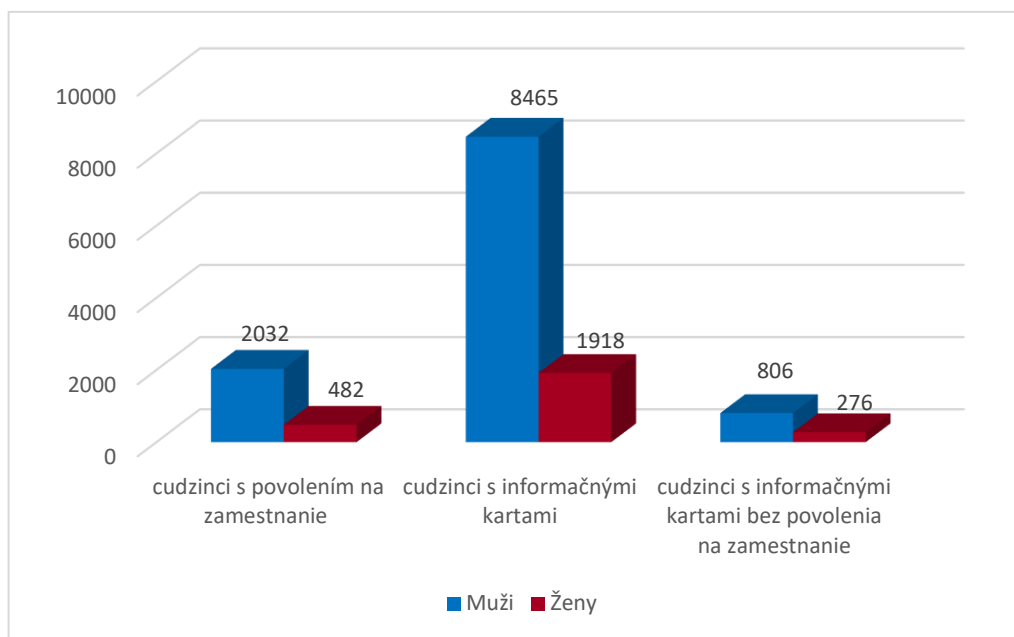
Počet cudzincov s informačnou kartou na slovenskom trhu práce dosiahol ku koncu roka až 2120 a okrem pracovníkov z Českej republiky, Nemecka a Poľska boli u nás zamestnaní pracovníci z Francúzska, Rakúska, Talianska, Veľkej Británie a mnohých ďalších krajín patriacich do EÚ. Okrem cudzincov z tretích krajín s povolením na zamestnanie a cudzincov s informačnou kartou boli na území SR zamestnaných aj 191 cudzincov z tretích krajín s informačnou kartou, ktorí nepotrebovali povolenie na zamestnanie. Celkovo tak na území SR k 31.12. pracovalo 3417 cudzincov, z toho bolo 2656 mužov a 761 žien.⁸⁴

Štyri roky po vstupe SR do spoločenstva EÚ počet cudzincov pracujúcich na území SR podstatne stúpol. Koncom roka 2008 na Slovensku pracovalo 13979 cudzincov, z toho bolo 2514 cudzincov z tretích krajín s povolením na zamestnanie, 10383 bolo cudzincov s informačnými kartami a 1082 bolo cudzincov z tretích krajín s informačnými kartami bez potreby povolenia na zamestnanie.

⁸³ ÚPSVR SR. Zamestnávanie cudzincov – štatistiky. [online] Dostupné na: https://www.upsvr.gov.sk/statistiky/zamestnavanie-cudzincov-statistiky.html?page_id=10803 [30.4. 2020]

⁸⁴ ÚPSVR SR. Zamestnávanie cudzincov – štatistiky. [online] Dostupné na: https://www.upsvr.gov.sk/statistiky/zamestnavanie-cudzincov-statistiky.html?page_id=10803 [30.4. 2020]

Graf 6 Štruktúra zamestnávaných cudzincov na území SR k 31.12.2008⁸⁵

Na základe údajov uvedených v grafe č.6 pozorujeme, že početnejšiu skupinu cudzincov zamestnaných na území SR predstavujú muži, pričom až 8465 boli občania EÚ/EHP, 2032 bolo cudzincov z tretích krajín s povolením na zamestnanie a 806 bolo cudzincov disponujúcich informačnou kartou bez potreby povolenia na zamestnanie.

Medzi najpočetnejšie národnosti pracujúce v SR v roku 2008 patrili pracovníci z Českej republiky, Maďarska, Poľska, Francúzska, Kórejskej republiky, Vietnamu, Veľkej Británie, Rumunska, Ukrajiny, Nemecka či Bulharska.⁸⁶

Do roku 2016 sa počet pracujúcich cudzincov v Slovenskej republike vyšplhal až k počtu 35090. Z celkového počtu pracujúcich cudzincov až 24054 pracovníkov bolo z krajín EÚ/EHP, ktorí disponovali informačnou kartou. Najpočetnejšie zastúpená štátna príslušnosť bola rumunská, poľská, česká, maďarská, bulharská, nemenej výrazné boli aj talianska, grécka, chorvátska, nemecká, španielska či anglická štátna príslušnosť.⁸⁷

Slovensko prostredníctvom migrácie získava aj kvalifikovaný ľudský kapitál, tzv. získavanie mozgov je veľkým pozitívom migrácie pre cieľové krajiny. Na území krajiny sa potom zamestnávajú nielen manuálne pracujúci cudzinci bez vzdelania, ale aj vysoko

⁸⁵ ÚPSVR SR. *Zamestnávanie cudzincov – štatistiky*. [online] Dostupné na: https://www.upsvr.gov.sk/statistiky/zamestnavanie-cudzincov-statistiky.html?page_id=10803 [30.4. 2020]

⁸⁶ ÚPSVR SR. *Zamestnávanie cudzincov – štatistiky*. [online] Dostupné na: https://www.upsvr.gov.sk/statistiky/zamestnavanie-cudzincov-statistiky.html?page_id=10803 [30.4. 2020]

⁸⁷ ÚPSVR SR. *Zamestnávanie cudzincov – štatistiky*. [online] Dostupné na: https://www.upsvr.gov.sk/statistiky/zamestnavanie-cudzincov-statistiky.html?page_id=10803 [30.4. 2020]

vzdelaní pracovníci ako doktori, architekti, právnici, ekonómovia, vedci a iné významné zamestnania.

Tabuľka 8 Stupeň ukončeného vzdelania zamestnaných cudzincov na území SR k 31.12.2016⁸⁸

Stupeň vzdelania	Cudzinci tretích krajín s povolením na zamestnanie	Cudzinci krajín EÚ/EHP s informačnou kartou	Cudzinci tretích krajín s informačnou kartou (bez povolenia na zamestnanie)
Neukončené základné vzdelanie	3	12	12
Základné vzdelanie	131	1940	2988
Nižšie stredné odborné vzdelanie	129	1800	543
Stredné odborné vzdelanie	836	5979	744
Úplné stredné odborné vzdelanie	451	5321	739
Úplné stredné všeobecné vzdelanie	187	2221	336
Vyššie odborné vzdelanie	51	15	9
Vysokoškolské vzdelanie 1. stupňa	612	264	116
Vysokoškolské vzdelanie 2. stupňa	1190	4172	937
Vysokoškolské vzdelanie 3. stupňa	31	90	11
Neurčené	64	2240	916

Tabuľka č.8 nám uvádza, že k 31.12. 2016 na území SR až 9255 cudzincov malo úplné stredné vzdelanie odborné alebo všeobecné. 7432 cudzincov pracujúcich na Slovensku malo vysokoškolské vzdelanie 1., 2. alebo 3. stupňa, pričom až 4562 cudzincov bolo z krajín EÚ/EHP.

⁸⁸ ÚPSVR SR. Zamestnávanie cudzincov – štatistiky. [online] Dostupné na: https://www.upsvr.gov.sk/statistiky/zamestnavanie-cudzincov-statistiky.html?page_id=10803 [30.4. 2020]

Tabuľka 9 Stupeň ukončeného vzdelania zamestnaných cudzincov na území SR k 31.03.2020⁸⁹

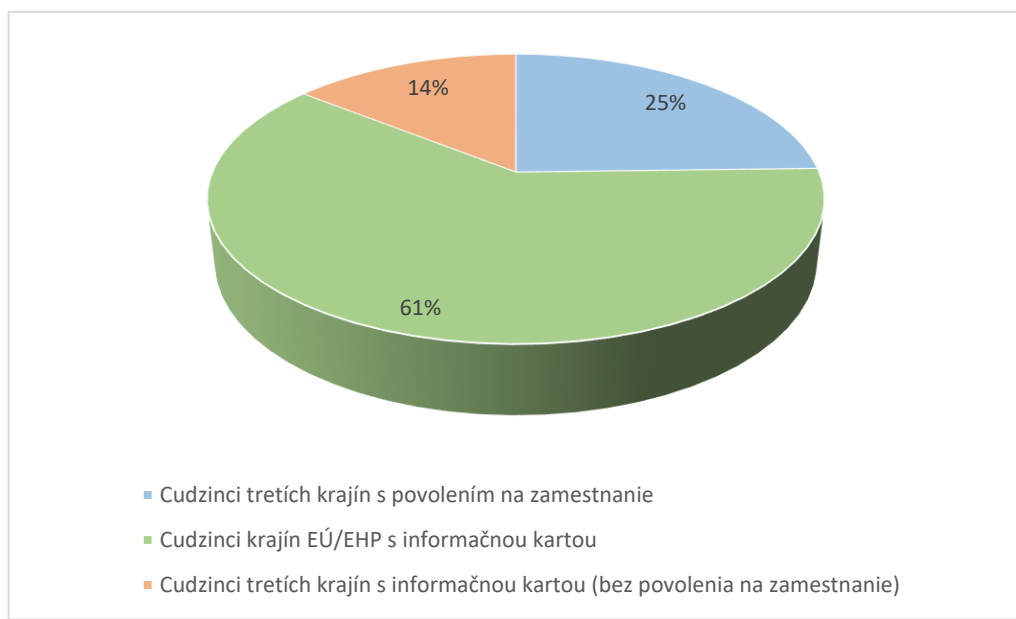
Stupeň vzdelania	Cudzinci tretích krajín s povolením na zamestnanie	Cudzinci krajín EÚ/EHP s informačnou kartou	Cudzinci tretích krajín s informačnou kartou (bez povolenia na zamestnanie)
Neukončené základné vzdelanie	20	191	43
Základné vzdelanie	1397	3224	2654
Nižšie stredné odborné vzdelanie	599	2563	653
Stredné odborné vzdelanie	12817	7921	3398
Úplné stredné odborné vzdelanie	5593	5256	3967
Úplné stredné všeobecné vzdelanie	1992	2527	1489
Vyššie odborné vzdelanie	286	217	227
Vysokoškolské vzdelanie 1. stupňa	2467	1252	974
Vysokoškolské vzdelanie 2. stupňa	4241	5093	2267
Vysokoškolské vzdelanie 3. stupňa	38	303	105
Neurčené	290	2698	1158

Koncom marca roku 2020 sa u nás zamestnáva 16740 cudzincov s vysokoškolským vzdelaním 1., 2. alebo 3. stupňa ako znázorňuje tabuľka č.9. Pomer cudzincov sa za posledné roky výrazne zmenil. Kým v roku 2016 cudzincov z tretích krajín s povolením na zamestnanie s vysokoškolským vzdelaním bolo len 1833, v marci roku 2020 je ich už 6746. Cudzinci krajín EÚ/EHP s informačnou kartou v decembri roku 2016 dosiahli počet 4562 a v marci roku 2020 ich počet narástol iba na 6648. A cudzincov z tretích krajín s informačnou kartou (bez povolenia na zamestnanie) bolo v roku 2016 iba 1064, v marci roku 2020 ich je už 3346.

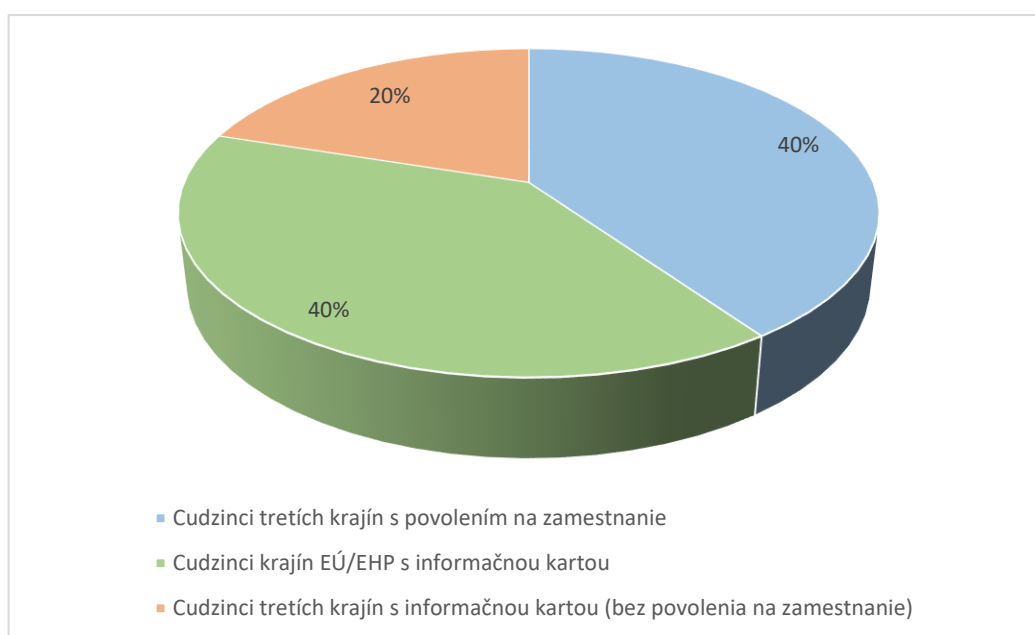
Na základe grafu č.8 a grafu č.9 si môžeme porovnať ako sa menil pomer pracovníkov s vysokoškolským vzdelaním 1., 2. alebo 3. stupňa. Kým roku 2016 cudzinci z tretích krajín s povolením na zamestnanie tvorili len 25 % z celkového počtu pracovníkov s vysokoškolským vzdelaním, v marci roku 2020 tvoria už 40 % z celkového počtu pracovníkov s vysokoškolským vzdelaním. Pri cudzincoch z krajín EÚ/EHP s informačnou kartou sledujeme opačné zmeny. Kým v decembri roku 2016 tvorili až 61 %, v marci roku 2020 tvoria už len 40 % z celkového počtu pracovníkov s vysokoškolským vzdelaním. Pomer cudzincov z tretích krajín s informačnou kartou (bez povolenia na zamestnanie) sa až tak rapídne nezmenil, v roku 2016 tvorili 14 % a v marci roku 2020 tvorili 20 % z celkového počtu pracovníkov s vysokoškolským vzdelaním.

⁸⁹ ÚPSVR SR. *Zamestnávanie cudzincov – štatistiky*. [online] Dostupné na: https://www.upsvr.gov.sk/statistiky/zamestnavanie-cudzincov-statistiky.html?page_id=10803 [30.4. 2020]

Graf 7 Pomer zamestnávaných cudzincov rok 2016⁹⁰

Graf 8 Pomer zamestnávaných cudzincov marec rok 2020⁹¹

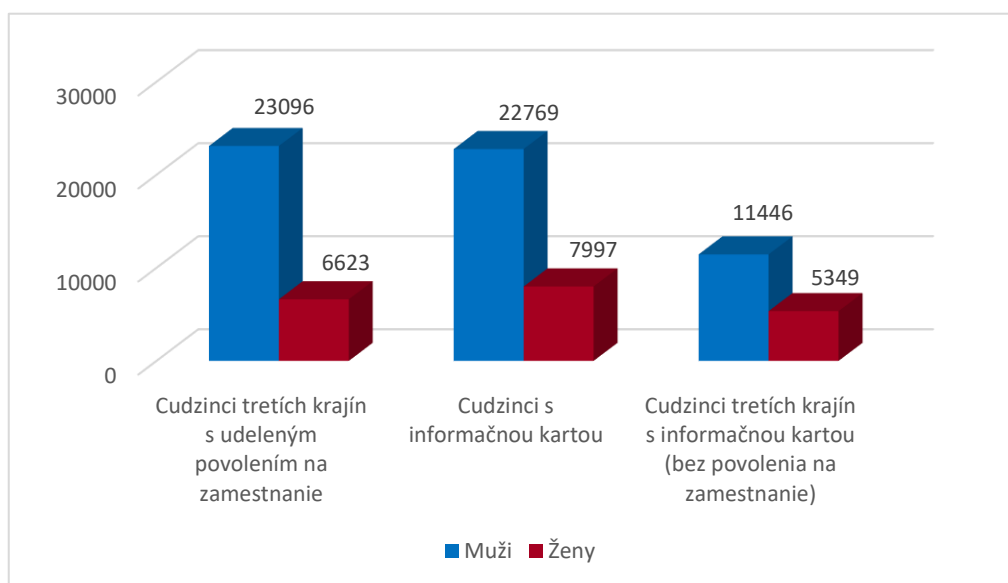
⁹⁰ ÚPSVR SR. *Zamestnávanie cudzincov – štatistiky*. [online] Dostupné na: https://www.upsvr.gov.sk/statistiky/zamestnavanie-cudzincov-statistiky.html?page_id=10803 [30.4. 2020]

⁹¹ ÚPSVR SR. *Zamestnávanie cudzincov – štatistiky*. [online] Dostupné na: https://www.upsvr.gov.sk/statistiky/zamestnavanie-cudzincov-statistiky.html?page_id=10803 [30.4. 2020]

V marci roku 2020 bolo na Slovensku zamestnaných 77920 cudzincov, z toho 29740 bolo cudzincov z tretích krajín s povolením na zamestnanie na území SR, 31245 bolo cudzincov z krajín EÚ/EHP s informačnou kartou a 16935 cudzincov bolo z tretích krajín s informačnou kartou bez potreby povolenia na zamestnanie.⁹²

Z grafov č. 5, 6, a 9 je zrejmé, že mužov migrujúcich za prácou na území SR bolo a ešte stále je markantne viac ako žien. Napriek tomu, že žijeme v 21. storočí ešte stále vo väčšine krajín pretrvávajú staré pravidlo, že muž je živiteľom rodiny.

Graf 9 Zamestnávanie cudzincov k 31.03.2020⁹³

Z uvedených 77920 zamestnaných cudzincov bolo až 23017 cudzincov ukrajinskej štátnej príslušnosti, nasledovalo 13317 Srbov a 8152 cudzincov z Rumunska. Okrem nich výrazné čísla dosiahli aj cudzinci z Česka, Maďarska, Talianska, Macedónska, Kórejskej republiky či Vietnamu, ale aj z Poľska, Bulharska a Nemecka.⁹⁴

⁹² ÚPSVR SR. Zamestnávanie cudzincov – štatistiky. [online] Dostupné na: https://www.upsvr.gov.sk/statistiky/zamestnavanie-cudzincov-statistiky.html?page_id=10803 [30.4. 2020]

⁹³ ÚPSVR SR. Zamestnávanie cudzincov – štatistiky. [online] Dostupné na: https://www.upsvr.gov.sk/statistiky/zamestnavanie-cudzincov-statistiky.html?page_id=10803 [30.4. 2020]

⁹⁴ ÚPSVR SR. Zamestnávanie cudzincov – štatistiky. [online] Dostupné na: https://www.upsvr.gov.sk/statistiky/zamestnavanie-cudzincov-statistiky.html?page_id=10803 [30.4. 2020]

Záver

Migrácia predstavuje podstatný, neopomenuteľný jav od počiatku sveta. V priebehu storočí ľudia migrovali neustále a migrujú až dodnes. Ich primárnym cieľom je nájsť lepšie podmienky pre život, či už z finančných dôvodov alebo utekajú z krajín kde stále panujú vojnové konflikty a nebezpečenstvo.

Existuje mnoho teórií, ktoré sa snažia vysvetliť proces migrácie. Avšak až do dnešného dňa neexistuje jednotná ucelená teória, ktorá by komplexne definovala migráciu a to hlavne z dôvodu, že migrácia je proces veľmi zložitý a obsahuje mnoho ďalších aspektov, ktoré vznikajú a pôsobia nezávisle od seba.

SR svojim členstvom v EÚ je viazaná prijímať nariadenia a transponovať smernice vydané orgánmi EÚ do slovenského právneho poriadku. SR je okrem práva EÚ viazaná aj uplatňovaním schengenského aquis a dodržiavanie medzinárodných zmlúv, akými sú Všeobecná deklarácia ľudských práv, Charta základných práv EÚ, Medzinárodný dohovor o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie, Medzinárodný pakt o hospodárskych sociálnych a kultúrnych právach a ďalšie.

Ako sme zistili analýzou migrácie na území SR, SR sa od vstupu do EÚ stáva čoraz častejšie vyhľadávanou cieľovou krajinou. SR musí však nepretržite bojovať proti nelegálnej migrácii a to hlavne zo strany slovensko-ukrajinskej štátnej hranice. V prípade azylovej politiky však SR odmieta množstvo žiadostí o azyl. Pokiaľ ide o pracovnú migráciu, SR zamestnáva okrem manuálne pracujúcich robotníkov aj pracovníkov s vysokoškolským vzdelaním.

Kľúčovým cieľom záverečnej práce bolo čo najlepšie objasniť problematiku migrácie, jej dopady na cieľovú krajinu a právnu úpravu cieľovej krajiny. S migráciou sa spája mnoho ďalších aspektov, ktoré sme pre obmedzený rozsah záverečnej práce nemali možnosť riešiť. Napriek tomu záverečná práca ponúka komplexný pohľad na definovanie migrácie, typológiu a motivačné faktory migrácie ako aj základ rozsiahlej právnej úpravy či už v kontexte EÚ alebo SR.

Zoznam použitej literatúry

BARGEROVÁ, Zuzana – DIVINSKÝ, Boris. *Integrácia migrantov v Slovenskej republike: výzvy a odporúčania pre tvorcov politík*. Bratislava: IOM Medzinárodná organizácia pre migráciu, 2008. 154 s. ISBN 9788097001247.

BILIC, Michal - KROGMANN, Alfred. *Zahraničná migrácia a jej vplyv na životnú úroveň obyvateľov a krajinu Slovenska*. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, 2015. Prírodovedec, č. 611. 171 s. ISBN 9788055808703.

DIVINSKÝ, Boris. *Migračné trendy v Slovenskej republike po vstupe krajiny do EÚ (2004-2008)*. Bratislava: IOM Medzinárodná organizácia pre migráciu, 2009. 117 s. ISBN 9788097027421.

DIVINSKÝ, Boris. *Zahraničná migrácia v Slovenskej republike: stav, trendy, spoločenské súvislosti*. Bratislava: Friedrich Ebert Stiftung, 2005. 216 s. ISBN 8089149049.

GIERTL, Adam, ed. *Aktuálne otázky migrácie z pohľadu medzinárodného práva s osobitným zreteľom na Chartu práv Európskej únie: zborník príspevkov z IX. ročníka študentského Sympózia z medzinárodného a európskeho práva konaného dňa 22. apríla 2016 na pôde právnickej fakulty Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2016. 150 s. ISBN 9788081524356.

KALESNÁ, Katarína, Ivan HRUŠKOVIČ a Michal ĎURIŠ. *Európske právo*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2011. 247 s. ISBN 9788071603269.

KOSER, Khalid. *International Migration: A Very Short Introduction*. New York: Oxford University Press, 2007. 152 s. ISBN 9780191579004.

KOVÁČOVÁ, Lucia -VACKOVÁ Martina - KRIŽOVSKÝ Stanislav. *Nelegálna migrácia v kontexte preventívnych aktivít*. Košice: Vysoká škola bezpečnostného manažérstva v Košiciach, 2017. 117 s. ISBN 9788081850271.

ROLNÝ, Ivo - LACINA, Lubor. *Globalizace – Etika – Ekonomika*. Boskovice: Nakladatelství František Šále – Albert, 2001. 281 s. ISBN 9788087071625.

STALKER, Peter. *The No-nonsense Guide to International Migration*. Oxford: New Internationalist Publications Ltd, 2008. 144 s. ISBN 978-1904456940.

IOM; UNO (eds.). *World Migration Report 2000*. Geneva: Copublished by the International Organization for Migration (IOM) and the United Nations, 2000. 209s. ISBN 92-9068-089-X

Elektronické zdroje:

FÁREK, Jiří. *Mezinárodní ekonomická migrace: přínosy a rozpory*. [online]. In: *Mezinárodní politika*. 6/2008. Dostupné na: <https://www.iir.cz/article/mezinarodni-politika-6-2008-migrace-a-demografie> [19.4.2020]

SLANÝ, Antonín a kol. Ekonomické prostředí a konkurenceschopnost. [elektronický zdroj]. Brno: CVKS, 2009. 332s. [19.4.2020] Dostupné na : https://is.muni.cz/do/econ/soubory/oddeleni/centrum/Ekonomicke_prostredi.pdf

ŠTEFANČÍK, Radoslav. *Ekonomické a sociálne príčiny medzinárodnej migrácie v teoretickej reflexii [online]. In: Slovenská politologická revue. 2010. roč. 10, č. 4, s. 51 - 72. ISSN 1335-9096 Dostupné na: http://sjps.fsvucm.sk/Articles/10_4_3.pdf [19.4.2020]*

Zákony:

VŠEOBECNÁ DEKLARÁCIA ĽUDSKÝCH PRÁV

CHARTA ZÁKLADNÝCH PRÁV EURÓPSKEJ ÚNIE

Zmluva o fungovaní Európskej únií

Zákon č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky

Zákon č. 5/2004 Z.z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon č. 404/2011 o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov

418/2000 Z. z. Oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky:
EURÓPSKY DOHOVOR O OBČIANSTVE

Internetové zdroje (dostupné 17.5.2020) :

www.slov-lex.sk

<https://iom.sk/sk/pre-media/zakladne-pojmy-o-migracii.html>

<https://op.europa.eu/webpub/com/factsheets/migration-crisis/sk/>

www.consilium.europa.eu/sk/policies/migratory-pressure/history-migratory-pressure

http://schengen.euroiuris.sk/index.php?link=pramene_schengen_acq

http://www.schengen.euroiuris.sk/index.php?link=historia_vyvoj_schengen_acq

<https://www.schengenvisa.info.com/schengen-visa-countries-list/>

<http://www.minv.sk/?zamer-migracnej-politiky-slovenskej-republiky>

<http://www.minv.sk/?implementacia-schengenskeho-acquis-v-sr-1>

<https://www.unhcr.org/sk/91-skkomu-pomahameutecenci-azylanti-html.html>

https://www.emn.sk/phocadownload/documents/migracna_politika_sr_2020_sk.pdf

<https://www.unhcr.org/sk/93-skkomu-pomahameziadatelia-o-azyl-html.html>

<https://www.unhcr.org/sk/152-sko-nasunhcr-v-slovenskej-republike-html.html>

<http://www.minv.sk/?schengen-1>

<https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/22709/1>

<https://www.minv.sk/?zamer-migracnej-politiky-slovenskej-republiky>

https://www.upsvr.gov.sk/statistiky/zamestnavanie-cudzincov-statistiky.html?page_id=10803

<https://www.minv.sk/?rocenky>